

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Управління фінансовою рівновагою підприємства

за матеріалами ДП «Дослідне господарство «Шевченківське» інституту
біоенергетичних культур та цукрових буряків НААНУ»
Київська обл., Тетіївський район, с. Денихівка

Студентки 2 курсу 5 м групи,
спеціальності 073 «Менеджмент»,
спеціалізації «Фінансове
управління», заочної форми
навчання

Демцюри Ірини
Володимирівни

Науковий керівник –
канд. екон. наук, доцент

Андреева Вікторія
Генадійвна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Ситник Ганна
Вікторівна

Київ 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ РІВНОВАГОЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ РІВНОВАГОЮ ДП «ДГ «ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ» ІБКІЦБ НААНУ».....	14
2.1 Оцінка основних показників, що забезпечують формування фінансової рівноваги підприємства.....	14
2.2 Оцінка рівня фінансової рівноваги підприємства.....	28
2.3 Оцінка ефективності управління фінансовою рівновагою підприємства..	33
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ ДП «ДГ «ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ» ІБКІЦБ НААНУ».....	42
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні умови економічної та соціально-політичної нестабільності ставлять перед підприємством складне завдання забезпечення його ефективного та стійкого функціонування. Це в свою чергу обумовлює зміну методів та застосування дієвих інструментів і технологій управління підприємством. Ключовим аспектом у вирішенні даної проблематики є забезпечення успішного управління фінансовою рівновагою підприємства, адже саме вона є необхідною умовою для підвищення фінансової ефективності діяльності підприємства, активізації економічного розвитку. Відповідно, отримання ефекту від управління фінансовою рівновагою підприємства набуває не лише актуального значення, а й вимагає розробки обґрунтованих управлінських підходів для раціонального вирішення даної проблеми.

Теоретико-методологічні основи управління фінансовою рівновагою суб'єктів господарювання розкриті в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема І. О. Бланка, О. О. Терещенко, Л. А. Костирко, Л. О. Лігоненко, Р. Скалюк, В. Г. Белоліпецького, Ж. Франсона, І. Романе, Х. І. Кайдрович, А. П. Грачова, Г. Я. Аніловської, І. С. Литвин, А. І. Іващенко. Як правило, автори розглядають питання фінансової рівноваги з позиції грошових потоків, тоді як проблема збалансованості потоків грошових коштів та економічних вигод у контексті забезпечення рентабельності, платоспроможності, безпеки та фінансової стійкості потребує ґрунтовніших досліджень для забезпечення її вирішення.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є вивчення теоретико-методологічних положень, дослідження діючої практики управління фінансовою рівновагою підприємства, розробка відповідних практичних рекомендацій щодо підвищення її рівня.

Для досягнення мети дослідження поставлено та вирішено такі основні **завдання:**

- дослідити економічну сутність поняття фінансової рівноваги та управління фінансовою рівновагою підприємства;
- визначити методичні підходи до оцінки ефективності управління прибутком підприємства;
- дослідити стан управління фінансовою рівновагою ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ»;
- обґрунтувати пропозиції щодо підвищення рівня фінансової рівноваги ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ»;
- здійснити перспективну оцінку ефективності управління фінансовою рівновагою підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовою рівновагою підприємства.

Предмет дослідження - теоретичні, методичні та практичні аспекти, пов'язані з управлінням фінансовою рівновагою підприємства.

Емпіричною базою дослідження є державне підприємство «Дослідне господарство «Шевченківське» інституту біоенергетичних культур та цукрових буряків НААНУ» (ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ»), яке знаходиться у Київській обл., Тетіївському районі, с. Денихівка. Основними видами діяльності підприємства є: вирощування зернових, зернобобових, кормових культур, скотарство молочне, скотарство м'ясне, свинарство, бджільництво. Зареєстрований капітал підприємства на 01.01.2018 р. складає 264 тис. грн.; майно підприємства – 76865 тис. грн. Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг за 2018 рік – 59871 тис. грн, чистий прибуток – 2712 тис. грн.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених завдань використовувалися наступні методи: теоретичне узагальнення та системний аналіз – при визначенні поняття фінансової рівноваги підприємства; методи абстрактно-логічний, економіко-статистичний, балансовий метод, факторно-

аналітичний – при дослідження стану управління фінансовою рівновагою підприємства; графічні методи – при узагальненні й оформленні отриманих результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-законодавчі акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали фінансової та статистичної звітності підприємства, сучасні пакети прикладного програмного забезпечення.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в уточненні поняття фінансової рівноваги підприємства та систематизації її характеристик.

Практична значимість. Розроблені рекомендації щодо підвищення ефективності управління фінансовою рівновагою підприємства можуть бути використані в діяльності ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЦБ НААНУ», що підтверджено відповідною довідкою.

Для оброблення економічної інформації, побудови таблиць, алгоритмів використано сучасні комп'ютерні технології та пакет прикладних програм Microsoft Excel.

Апробація результатів випускної кваліфікаційної роботи. Основні наукові положення і практичні результати дослідження опубліковано у збірнику наукових статей студентів КНТЕУ «Економіка та фінанси підприємства». – К. : Київ. Нац. торг.-екон. ун-т, 2019. – С. 282 на тему: «Теоретичні основи управління фінансовою рівновагою підприємства».

Структура й обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Обсяг роботи 90 сторінок друкованого тексту включає 32 таблиць, 1 рисунок, список використаних джерел з 50 найменувань та 17 додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ РІВНОВАГОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні умови економічної та соціально-політичної нестабільності ставлять перед підприємством складне завдання забезпечення його ефективного та стійкого функціонування. Це в свою чергу обумовлює зміну методів та застосування дієвих інструментів і технологій управління підприємством. Ключовим аспектом у вирішенні даної проблематики є забезпечення успішного управління фінансовою рівновагою підприємства, адже саме вона є необхідною умовою для підвищення фінансової ефективності діяльності підприємства, активізація економічного розвитку.

Відповідно, отримання ефекту від управління фінансовою рівновагою підприємства набуває не лише актуального значення, а й вимагає розробки обґрунтованих управлінських підходів для раціонального вирішення даної проблеми.

Аналіз наукових праць та дослідження даної тематики показує, що однострійного та цілісного підходу до визначення поняття фінансової рівноваги серед вчених-економістів не спостерігається. Також можна зазначити, що дискусія даної тематики набирає все більшої актуальності в сучасних умовах, з урахуванням відносно недавнього виникнення самого поняття фінансової рівноваги підприємства.

Гудзь Т. П. вважає, що фінансова рівновага підприємства – це якість його фінансового стану, яка виявляється у збалансованості трьох його аспектів: ліквідності, ризику та прибутковості. За умов такого фінансового стану відбувається нарощення фінансового потенціалу до рівня, достатнього для покриття потреб сталого розвитку [6].

Білик М. Д. характеризує фінансову рівновагу підприємства як відповідність обсягів формування та споживання власних фінансових ресурсів. Досягнення стану фінансової рівноваги, на її думку, є однією із

найважливіших умов збереження фінансової стабільності, оскільки зростання можливостей щодо забезпечення приросту власних фінансових ресурсів передбачає підвищення фінансової стійкості та передбачає зростання ринкової вартості підприємства [1].

Класик вітчизняної теорії фінансового менеджменту Терещенко О. О. визначає те, що фінансова рівновага передбачає, що грошові надходження підприємства дорівнюють або перевищують потребу в капіталі для виконання поточних платіжних зобов'язань [44].

Аналіз наукових розробок поняття «фінансова рівновага підприємства» дає підстави для формування висновків, що вона досягається збалансованістю у співвідношенні коштів, що капіталізуються та споживаються, а також оптимізацією джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів.

Отже, виходячи із різних авторських визначень сутності фінансової рівноваги, під нею доцільно розуміти результат ефективного фінансового менеджменту, за якого досягається баланс між власними та залученими коштами, що забезпечує урегульованість між активами, які надходять на підприємство та потребою у їх формуванні для забезпечення платоспроможності, фінансової стійкості, прибутковості та динамічного розвитку підприємства.

Розглянемо поняття та сутність управління фінансовою рівновагою підприємства.

Дослідження показали, що значення поняття «управління фінансовою рівновагою підприємства» різними науковцями трактується по-різному. Так, Гудзь Т. П. стверджує, що управління фінансовою рівновагою підприємства становить систему принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень щодо формування та розподілу фінансових ресурсів задля забезпечення зростання вартості ділової одиниці та її фінансової стійкості у тривалому періоді [5].

У той час як Сидоренко – Мельник Г. М. визначає це поняття як сукупність циклічних дій, пов'язаних із виявленням факторів, що впливають на фінансову рівновагу, а також пошуком і виконанням прийнятих фінансових рішень щодо її забезпечення. Управління фінансовою рівновагою із застосуванням фінансового механізму може досягти необхідного результату лише за поєднання доцільно спрямованого взаємовпливу всіх його елементів [37].

У свою чергу Костирко Л. А. визначає управління фінансовою рівновагою як систему принципів та методів розроблення й реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням постійного зростання прибутку, збереження платоспроможності і кредитоспроможності [13].

Кайдрович Х. І. зазначає, що управління фінансовою рівновагою підприємства представляє собою «систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів, їх формуванням та розподілом, яка б дозволила підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні кредитоспроможності та платоспроможності» [12].

Таким чином, на основі аналізу наведених підходів під управлінням фінансовою рівновагою підприємства доцільно розуміти систему принципів та методів розробки та реалізації управлінських рішень, що спрямовані на підтримку збалансованості активів та пасивів підприємства, підвищення рівня платоспроможності та фінансової стійкості, забезпечення сталого розвитку діяльності підприємства.

Виходячи із наведеного визначення доцільно сформулювати принципи управління фінансовою рівновагою підприємства: конструктивності, системності, оптимальності, об'єктивності, гнучкості, безперервності.

Треба зазначити, що головна мета управління фінансовою рівновагою підприємства поєднана з головною метою фінансового менеджменту, реалізується з нею в єдиному комплексі та виступає як забезпечувальна до неї.

Кладченко І.С. головною метою механізму управління фінансовою стійкістю підприємства вважає забезпечення створення ефективної системи взаємодії, яка, з одного боку, не має збиткових зв'язків, що уповільнюють роботу підприємства, а з іншого – включають всі ті зв'язки, відсутність яких призвела б до порушення заданих параметрів [17].

Мельник Л.М. головною метою управління фінансовою рівновагою підприємства визначають забезпечення фінансової безпеки та стабільності функціонування і розвитку підприємства у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику. Відповідно, забезпечення високого рівня фінансової стійкості підприємства в процесі його розвитку та функціонування забезпечується формуванням оптимальної та гнучкої структури капіталу, забезпеченням постійної платоспроможності та ліквідності, збалансуванням грошових потоків, забезпеченням кредитоспроможності, вільним маневрування грошових коштів, забезпеченням оптимальної структури активів та постійним стабільним перевищення доходів над витратами [23].

Таким чином, систематизація наведених визначень дозволяє сформулювати мету управління фінансовою рівновагою як забезпечення збалансованості фінансових ресурсів підприємства, високого рівня платоспроможності та кредитоспроможності, оптимізації обсягу та складу активів підприємства і джерел їх формування, рівноваги доходів і витрат.

Відповідно до наведеної мети доцільно сформулювати наступний перелік основних задач:

- формування достатнього обсягу грошових ресурсів відповідно до потреб підприємства у майбутньому;
- забезпечення високого рівня платоспроможності підприємства за рахунок ефективного управління залишками грошових коштів, контролю їх резервів та рівномірності надходжень;

- досягнення фінансової стійкості підприємства в процесі його розвитку шляхом раціоналізації джерел залучення грошових коштів, балансом між власними та залученими коштами;
- мінімізація рівня фінансових ризиків на підприємств і на підставі мінімізації втрат ринкової вартості підприємства порівняно із її докризовим рівнем;
- оптимізація грошового обігу, що вирішується шляхом ефективного управління грошовими потоками, забезпечення збалансованого обсягу надходжень та витрат грошових коштів, підтримкою необхідного рівня ліквідності оборотних активів;
- забезпечення максимізації прибутку з найнижчим рівнем фінансового ризику, що досягається за рахунок ефективного управління активами, залученням інвестицій, вибором ефективних напрямків для операційної та фінансової діяльності;
- дотримання «золотих правил» під час прийняття рішень стосовно джерел покриття потреби в капіталі, складання фінансових бюджетів.

Наступним елементом управління фінансовою рівновагою підприємства є визначення основних її функцій. Проаналізувавши дослідження вчених-економістів у даному питанні зроблено висновки, що більшість виділяє такі основні функції механізму управління фінансовою рівновагою підприємства: регулююча; перерозподільна; акумуляційна; відтворювальна; контрольна.

Процес забезпечення фінансової рівноваги повинен орієнтуватись на мінімізацію негативного впливу внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, також на створення умов для ефективної реалізації запланованих дій. Існує безліч методів управління фінансовою рівновагою підприємства. Наведемо основні з них:

- діагностика та прогнозування фінансової рівноваги: дослідження фінансового стану підприємства, діагностика рівня фінансової рівноваги;

- фінансова реструктуризація: залучення довгострокового капіталу шляхом випуску акцій, оптимізація структури капіталу, збільшення частки резервного капіталу, зменшення частки неоплаченого капіталу;
- фінансовий контроль: здійснення контрольної функції, проведення обліку, аналізу, аудиту, спостереження;
- диверсифікація джерел фінансування розвитку виробництва: випуск нових економічних благ, збільшення кількості продукції та розширення номенклатури і асортименту, освоєння нових ринків;
- реінжиніринг: підвищення рівня ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції, підвищення рівня продуктивності праці та поліпшення фінансових результатів діяльності підприємства в цілому;
- реструктуризація виробництва: покращення якості продукції, підвищення ефективності маркетингу, зменшення витрат на виробництво;
- бюджетування: забезпечення поточного планування, забезпечення координації та комунікації підрозділів підприємства, створення бази для оцінки контролю планів підприємства.

Підтримка фінансової рівноваги підприємства – це система завдань фінансового менеджменту, успішне вирішення яких, відповідно, означає попередження та подолання розвитку фінансової кризи. Для обґрунтування послідовності формування фінансової рівноваги на підприємстві доцільно виділити етапи її закономірного розвитку сформовані Т. П. Гудзь (рис. 1.1).

Формування фінансової рівноваги підприємства започатковується збалансуванням ліквідності. Це досягається шляхом збалансування вхідних та вихідних грошових потоків у часі та за обсягами. Управління грошовими потоками передбачає цілеспрямований вплив відповідальних служб на процеси акумуляції грошових коштів, їх витрачання та перерозподіл з метою збалансування фінансово-господарської діяльності підприємства. Синхронне перетворення активів у засоби платежу у відповідності до строків погашення зобов'язань підприємства є основою для проведення своєчасних розрахунків.

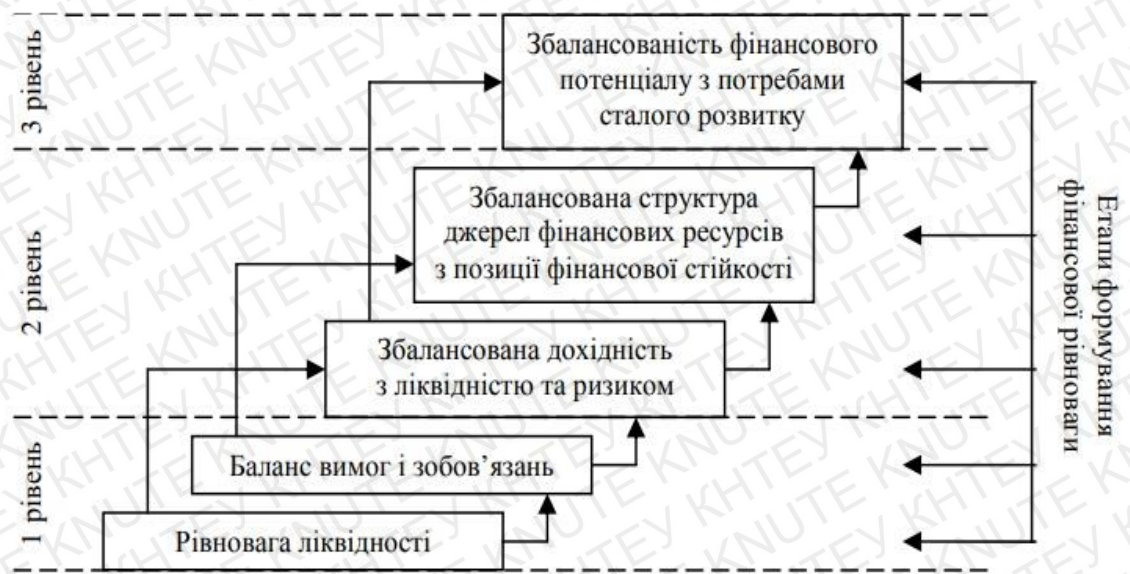

Рис. 1.1. Етапи формування фінансової рівноваги підприємства [6, с.10].

Перший рівень формування фінансової рівноваги підприємства передбачає встановлення рівноваги ліквідності, яка є основою забезпечення його стабільної платоспроможності. Для підтримання прибутковості підприємства необхідно забезпечити та утримувати баланс між дохідністю, ліквідністю та ризиком. Внаслідок цього забезпечується самофінансування підприємства, що проявляється у поповненні власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку. Відповідно потреба в залученні зовнішніх джерел фінансування знижується. Таким способом досягається оптимізація структури джерел фінансових ресурсів із позиції фінансової стійкості. Констатувати досягнення підприємством другого рівня формування фінансової рівноваги можна при існуванні рівноваги ліквідності за умов балансу рівня фінансової незалежності на основі раціонального співвідношення позикових та власних коштів.

В діяльності будь-якого підприємства пріоритетним є зростання фінансового потенціалу. Гудзь Т. П. стверджує, що досягнення підприємством найвищої ефективності діяльності – це стан, коли фінансові

ресурси якими володіє підприємство, не створюють перешкод для досягнення вищої цілі його бізнесу [6]. Саме такий баланс фінансових потреб і можливостей ми характеризуємо як третій рівень формування фінансової рівноваги підприємства. Його досягнення – це базова умова забезпечення сталого розвитку підприємства, яка передбачає ефективне використання його фінансового потенціалу. Відповідно, кожен із етапів формування фінансової рівноваги підприємства забезпечує збалансованість операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства.

Отже, управління фінансовою рівновагою підприємства – це система принципів та методів розробки та реалізації управлінських рішень, що спрямовані на підтримку збалансованості активів та пасивів підприємства, підвищення рівня платоспроможності та кредитоспроможності, забезпечення сталого розвитку діяльності підприємства. Визначено мету, завдання та функції управління фінансовою рівновагою суб'єкта господарювання. Основними етапами формування фінансової рівноваги на підприємстві є: рівновага ліквідності, баланс вимог та зобов'язань; збалансована дохідність з ліквідністю та ризиком, збалансована структура джерел фінансових ресурсів з позиції фінансової стійкості та збалансованість фінансового потенціалу з потребами сталого розвитку.

РОЗДІЛ 2.

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ РІВНОВАГОЮ ДП «ДГ «ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ» ІБКІЩБ НААНУ»

2.1. Оцінка основних показників, що забезпечують формування фінансової рівноваги підприємства

Першим етапом оцінки фінансової рівноваги є аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства.

Методика основних показників, що забезпечують формування фінансової рівноваги підприємства наведено у дод. А-Р.

Для оцінки реального ступеня ліквідності підприємства спочатку необхідно здійснити аналіз ліквідності балансу, як зазначено в дод. А.

Дослідження стану управління фінансовою рівновагою підприємства здійснено на підставі фінансової звітності підприємства (дод. С-У).

Результати розрахунків ліквідності балансу підприємства представлено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз ліквідності балансу ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЩБ НААНУ» за 2016-2018 рр., тис. грн.

Актив	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Пасив	2016 р.	2017 р.	2018 р.
A1	3616	722	110	П1	7236	9792	16312
A2	12593	12532	9888	П2	5000	0	0
A3	8140	10606	27517	П3	1087	1496	2979
A4	34984	40201	40775	П4	46010	52773	58999
Баланс	59333	64061	78290	Баланс	59333	64061	78290

Умови ліквідності балансу та результат їх виконання наведено в табл. 2.2. Так, лише одна із умов ліквідності балансу не виконалась. Невиконання першої умови ліквідності балансу свідчить про те, що у підприємства недостатньо коштів для покриття найбільш термінових зобов'язань та низьку платоспроможність на момент складання балансу.

Таблиця 2.2

Аналіз виконання умов ліквідності балансу**ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЦБ НААНУ» за 2016-2018 рр.**

Умова ліквідності	Відповідність умові (так/ні)		
	2016 р.	2017 р.	2018 р.
$A1 \geq П1$	ні	Ні	ні
$A2 \geq П2$	так	Так	так
$A3 \geq П3$	так	Так	так
$A4 \leq П4$	так	Так	так

Так, лише одна із умов ліквідності балансу не виконалась. Невиконання першої умови ліквідності балансу свідчить про те, що у підприємства недостатньо коштів для покриття найбільш термінових зобов'язань та низьку платоспроможність на момент складання балансу. Виконання другої та третьої нерівності вказує на те, що швидко реалізовані активи перевищують короткострокові пасиви та підприємство може бути платоспроможним з урахуванням своєчасних розрахунків з кредиторами, отримання коштів від продажу продукції в кредит. Дотримання четвертої нерівності – вартість активів, що важко реалізуються є меншою від вартості постійних пасивів, має балансуєчий характер та означає забезпечення стійкості підприємства у віддаленій перспективі.

При аналізі ліквідності та платоспроможності використаємо показники наведені в дод. Б. У табл. 2.3 відобразимо їх розрахунок та динаміку.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності за весь досліджуваний період постійно знижувався, що є негативною тенденцією. Зокрема, у останньому звітному періоді він становив лише 0,01, що є значно нижчим від нормативного значення, тобто підприємство в даний період здатне погасити лише 1 % поточних зобов'язань та забезпечень. Таке значення показника вказує на те, що підприємство не зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром. Слід зазначити, що зменшення коефіцієнта абсолютної ліквідності відбулось за рахунок перевищення темпу

зростання поточних зобов'язань та забезпечень над темпом зростання грошових коштів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Динаміка показників ліквідності і платоспроможності
ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЦБ НААНУ»
за 2016-2018 рр.**

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст	
				2017/2016	2018/2017
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,30	0,07	0,01	-0,22	-0,07
Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності	1,32	1,35	0,61	0,03	-0,74
Коефіцієнт загального покриття	1,99	2,44	2,30	0,45	-0,14
Коефіцієнт співвідношення поточної дебіторської і кредиторської заборгованості	0,05	0,14	0,24	0,08	0,11

Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності за звітний період 2017 року мав незначне зростання та знаходився вище нормативного значення. Проте за 2018 р. даний показник знизився і становив 0,61 і відповідав нормативному значенню, і на кожен гривню поточних зобов'язань припадає 0,61 гривні високоліквідних оборотних активів. Таке значення вказує на те, що в підприємства досить ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями.

Коефіцієнт покриття на кінець досліджуваного періоду підвищився та становив 2,30, що відповідає нормативному значенню. Тобто підприємство на кінець 2018 мало 2,30 гривень оборотних коштів на кожен гривню поточних зобов'язань. Відповідність показника нормативному значенню свідчить про достатність оборотних активів для розрахунків за поточними зобов'язаннями.

Коефіцієнт співвідношення поточної дебіторської та кредиторської заборгованості має нормативне значення, що приблизно дорівнює одиниці, проте за жоден із досліджуваних періодів даний показник не відповідав

нормативу. Зокрема на кінець 2018 р. він становив 0,24, що значно нижче нормативного значення, проте вище, ніж у попередні періоди. Тобто на кожен гривню дебіторської заборгованості припадає 0,24 гривні кредиторської заборгованості. Таке значення даного показника може бути спричинене неефективною політикою комерційного кредитування, яка є досить важливою для підприємства, враховуючи, що значну частку діяльності підприємства є вирощування сільськогосподарських культур.

Однією з найважливіших кількісних характеристик діяльності підприємства є оцінка обсягу грошового потоку, який генерується в рамках різних видів діяльності підприємства (операційної, інвестиційної, фінансової).

Здійснимо аналіз надходжень і витрачань підприємства, що пов'язані із операційною діяльністю підприємства (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка грошового потоку

ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЦБ НААНУ»

від операційної діяльності за 2016-2018 рр., тис. грн.

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст	
				2017/ 2016	2018/ 2017
Надходження від:	-	-	-	-	-
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	59871	86084	103879	26213	17795
Отримання субсидій, дотацій	-	-	1242	0	1242
Інші надходження	1542	2141		599	-2141
Всього надходжень	61413	88225	105121	26812	16896
Витрачання на:					
Оплату товарів (робіт, послуг)	35198	43425	65451	8227	22026
Оплату праці	9949	15249	16312	5300	1063
Оплату відрахувань на соціальні заходи	2501	3265	4323	764	1058
Оплату зобов'язань з податків і зборів	5906	12433	17729	6527	5296
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	2034	3769	4934	1735	1165

Продовження табл. 2.4

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст	
				2017/ 2016	2018/ 2017
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	2326	4778	7668	2452	2890
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	1546	3886	5127	2340	1241
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	15	28	35	13	7
Інші витрачання	710	644	2530	-66	1886
Всього витрачання	60185	87477	124109	27292	36632
Чистий грошовий потік від операційної діяльності	7 134	13 181	-2 501	6 047	-15 682

Результати розрахунків, наведені в табл. 2.4, свідчать про зростання надходжень від операційної діяльності протягом всього досліджуваного періоду. Слід зазначити, що у 2018 р. порівняно із попереднім періодом даний показник зріс на 16 896 тис. грн. або на 71,17 %. Найбільшу частку в структурі надходжень грошових коштів від операційної діяльності за кожен із досліджуваних періодів становили надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), їх частка у 2018 році досягала майже 99 %.

Досить незначний відсоток належав іншим надходженням – 2,51 % та 4,93 % у 2016-2017 рр. відповідно. За звітний період 2018 р. підприємство не мало інших надходжень, проте з'явилися надходження від отримання субсидій.

За даними табл. 2.4, можна бачити, що підприємство значно збільшило витрачання грошових коштів на здійснення операційної діяльності. За звітний період 2017 року витрачання збільшились на 27 292 тис. грн. або на 45,35 % порівняно до попереднього року і становили – 87 477 тис. грн., а за звітний період 2018 року на 36 632 тис. грн. або на 106,21 % порівняно із попереднім періодом, що становило 124 109 тис. грн.

Щодо структури витрачань на здійснення операційної діяльності, то за кожен із досліджуваних періодів за всіма позиціями спостерігається зростаюча динаміка. Найбільша частка належала витрачанням на оплату

товарів (робіт, послуг) та оплату зобов'язань з податків та зборів та витрачанням на оплату праці.

Зокрема частка витрачання на оплату товарів (робіт, послуг) була в межах 49-58 % протягом всього досліджуваного періоду, частка витрачання на оплату праці коливалась в межах 13-17 %, а витрачання на оплату зобов'язань з податків та зборів була на рівні 9-14 % за весь досліджуваний період.

Загалом за 2016-2017 рр. структура грошового потоку від операційної діяльності підприємства дозволила отримати чистий грошовий потік, який становив 7 134 тис. грн. та 13 181 тис. грн. у 2016-2017 рр. відповідно, проте за звітний період 2018 р. даний показник мав від'ємне значення у розмірі – 2 501 тис. грн.

Така динаміка була спричинена значним зростанням витрачання на оплату праці та на оплату зобов'язань з податків і зборів. Отже, можна припустити, що загалом підприємство спрямовувало кошти лише найбільш важливі потреби та стримувало будь які необґрунтовані витрачання.

Далі варто оцінити структуру та динаміку грошового потоку від інвестиційної діяльності підприємства. Відобразимо показники руху грошових коштів підприємства за досліджуваний період в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

**Динаміка грошового потоку ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ»
від інвестиційної діяльності за 2016-2018 рр., тис. грн.**

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст	
				2017/ 2016	2018/ 2017
Витрачання на:	-	-	-	-	-
Придбання необоротних активів	1698	2687	1710	989	-977
Всього витрачання	1698	2687	1710	989	-977
Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності	-1698	-2687	-1710	-989	977

Слід зазначити, що відсутність надходжень від інвестиційної діяльності підприємства пояснюються особливостями даного виду діяльності. Витрачання на здійснення інвестиційної діяльності за період 2017 р. порівняно із попереднім роком зросло на 989 тис. грн., проте у 2018 р. вони значно знизились і становили 1 710 тис. грн.

Витрачання здійснювались на придбання необоротних активів, що позитивним для підприємства та свідчить про нарощування економічного потенціалу та в майбутньому це обумовить додаткові надходження.

Наступним кроком даного аналізу є оцінка динаміки і структури грошового потоку від фінансової діяльності підприємства (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

**Динаміка грошового потоку ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЦБ НААНУ»
від фінансової діяльності за 2016-2018 рр., тис. грн.**

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст	
				2017/ 2016	2018/ 2017
Надходження від:	-	-	-	-	-
Отримання позик	5000	0	9091	-5000	9091
Погашення позик	0	5000	9091	5000	4091
Всього надходження	5000	5000	18182	0	13182
Витрачання на:					
Сплату відсотків	432	1156	780	724	-376
Інші платежі	1440	7232	0	5792	-7232
Всього витрачання	1872	8388	780	6516	-7608
Чистий грошовий потік від фінансової діяльності	-1 872	-13388	-780	-11 516	12 608

Чистий грошовий потік від фінансової діяльності ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЦБ НААНУ» за 2017 р. порівняно із попереднім періодом знизився на 11 516 тис. грн. і був від'ємним, а у 2018 році він значно зріс, проте був все ж від'ємним 780 тис. грн.. Таке зростання пояснюється збільшенням суми надходжень.

Зокрема надходження від отримання позик у 2018 р. становили 9 091 тис. грн., що на 9 091 тис. грн. більше ніж за попередній період, в якому даний вид надходжень був відсутнім. Також на 4 091 тис. грн. зросло

надходження від погашення позик, які на даний період становили 9 091 тис. грн. Така динаміка може свідчити про додаткове залучення позикових коштів на розширення діяльності та довіру кредитних установ до підприємства.

Найбільша частка серед витрачання грошових коштів на здійснення фінансової діяльності за 2016-2017 рр. належала витрачанням на інші платежі. У 2016 р. вони становили 1 440 тис. грн., а у 2017 р. збільшились до 7 232 тис. грн., власне така динаміка призвела до від'ємного чистого грошового потоку у 2017 р. Проте уже у 2018 р. підприємство не витрачало коштів на інші платежі і основну суму в структурі витрачань становили витрачання на сплату відсотків – 780 тис. грн., відповідно відбулось вищезгадане значне зростання чистого грошового потоку в даний період часу.

Коефіцієнтний аналіз є невід'ємною та важливою частиною аналізу грошових потоків, тому наведемо динаміку коефіцієнтів ефективності грошового потоку в табл. 2.7, методика розрахунку яких представлена у дод. В.

Таблиця 2.7

Динаміка коефіцієнтів ефективності грошового потоку

ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» за 2016-2018 рр.

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст	
				2017/2016	2018/2017
Коефіцієнт руху грошових коштів в результаті операційної діяльності	0,02	0,01	-0,27	-0,01	-0,28
Коефіцієнт ефективності грошових потоків від операційної діяльності	0,02	0,01	-0,15	-0,01	-0,16
Коефіцієнт ефективності сукупного потоку грошових коштів	0,04	-0,05	-0,03	-0,10	0,03
Коефіцієнт відношення грошового потоку від операційної діяльності до загальної суми боргу	0,11	0,06	-1,24	-0,05	-1,30
Коефіцієнт реінвестування	0,64	-0,50	-0,52	-1,14	-0,01

Із наведених розрахунків можемо спостерігати значне зниження коефіцієнту руху грошових коштів в результаті операційної діяльності за весь досліджуваний період.

У 2016 р. він становив 0,02, тобто в даний період часу на 1 гривню активів припадало 2 копійки чистого надходження грошових коштів, а у 2018 р. даний показник взагалі мав від'ємне значення. Подібна динаміка була характерна для коефіцієнта ефективності грошових потоків від операційної діяльності, адже у 2017 р. він становив лише 0,01, що на 0,01 менше попереднього року, а у 2018 р. даний показник знизився до -0,15.

Коефіцієнт сукупного потоку грошових коштів мав позитивне значення лише у 2016 р., для решти досліджуваних років даний показник характеризувався від'ємним значенням, що також пояснюється зниженням чистого грошового потоку підприємства за 2017 р. та від'ємним його значенням за 2018 р. Загалом коефіцієнти ефективності грошового потоку характеризувались негативною динамікою за весь досліджуваний період, що спричинено зниженням результативності даних видів діяльності та відповідно їх обсягів чистих грошових потоків.

Коефіцієнти рентабельності грошового потоку наведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка коефіцієнтів рентабельності грошових потоків

ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЦБ НААНУ» за 2016-2018 рр.

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст	
				2017/ 2016	2018/ 2017
Коефіцієнт рентабельності позитивного грошового потоку	0,04	0,01	0,07	-0,03	0,05
Коефіцієнт рентабельності чистого грошового потоку	1,02	-0,26	-2,43	-1,28	-2,18
Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від операційної діяльності	0,07	0,14	0,14	0,08	0,00
Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від фінансової діяльності	0,54	0,27	0,44	-0,27	0,17

Методика розрахунку даних показників наведена в дод. В.

Таким чином, найбільш високі значення характерні для коефіцієнта рентабельності грошового потоку від фінансової діяльності, що свідчить про ефективний розподіл грошових коштів на даний вид діяльності. Зокрема, даний показник протягом досліджуваного періоду коливався в межах 0,27-0,45, та у 2018 р. порівняно із попереднім зріс на 0,17. Така ситуація спричинена значним зростанням чистого грошового потоку від фінансової діяльності та одночасним зростанням чистого прибутку підприємства.

Значення коефіцієнтів генерування грошового потоку підприємства наведено у табл. 2.9. Методика розрахунку даних показників наведена в дод. В. Таким чином, всім коефіцієнтам даної групи характерна позитивна динаміка, зміни. Зокрема, слід звернути увагу на коефіцієнти генерування грошового потоку власним капіталом та зобов'язаннями, що характеризувались досить позитивними та зростаючими значеннями, що свідчить про можливість підприємства виконати свої зобов'язання перед кредиторами.

Таблиця 2.9

**Динаміка коефіцієнтів генерування грошового потоку
ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» за 2016-2018 рр.**

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст	
				2017/2016	2018/2017
Коефіцієнт генерування грошового потоку сукупним активам	1,17	1,51	1,73	0,34	0,22
Коефіцієнт генерування грошового потоку власним капіталом	1,45	1,89	2,21	0,43	0,32
Коефіцієнт покриття доходу грошовим потоком	1,28	1,08	1,19	-0,20	0,10
Коефіцієнт генерування грошового потоку зобов'язанням	5,92	7,58	8,06	1,65	0,49

Коефіцієнт покриття доходу грошовим потоком у 2017 р. порівняно із попереднім періодом на 0,20 та становив 1,08. Проте у 2018 р. він зріс на 0,10 та дорівнював 1,19, тобто в даний період часу на 1 гривню реалізованої продукції припадала 1,19 гривень грошових засобів.

Динаміку коефіцієнтів ліквідності грошового потоку відобразимо в табл. 2.10, а методику їх розрахунку в дод. В.

Таблиця 2.10

**Динаміка коефіцієнтів ліквідності грошового потоку
ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» за 2016-2018 рр.**

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст	
				2017/2016	2018/2017
Коефіцієнт ліквідності сукупного грошового потоку	1,04	0,95	0,97	-0,10	0,03
Коефіцієнт ліквідності операційного грошового потоку	1,02	1,01	0,85	-0,01	-0,16
Коефіцієнт ліквідності фінансового грошового потоку	2,67	0,60	23,31	-2,07	22,71

Для забезпечення ліквідності грошового потоку значення коефіцієнтів повинні бути більшим одиниці. Такого нормативу коефіцієнт ліквідності сукупного грошового потоку дотримався лише у 2016 р., що означає зростання залишку грошових коштів на кінець періоду, що сприятиме підвищенню абсолютної ліквідності активів підприємства. Наступні роки значення даного коефіцієнта було нижчим, проте дуже близьким до одиниці. Зокрема у 2017 р. він становив 0,95, а у 2018 р. зріс до 0,97. Така ситуація свідчить, про перевищення витрачання грошових коштів над надходженнями.

Ліквідність операційного грошового потоку також мала незначні зниження за останні роки, проте у 2016-2017 рр. відповідала нормативу. Коефіцієнт ліквідності фінансового грошового потоку у 2018 році порівняно із попереднім зріс на 22,71 і становив 23,31, що є дуже хорошою динамікою для підприємства. В ході аналізу спостерігається переважно динаміка до зниження більшості показників або ж їх незмінність. Така характеристика є сигналом для негайного підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства.

Найважливішою характеристикою забезпечення фінансової рівноваги підприємства, гарантом її стабільності та розвитку являється фінансова стійкість. Розрахуємо показники, які дають змогу оцінити рівень фінансової

стійкості підприємства (табл. 2.11). Методику розрахунку показників наведено в дод. Г.

Коефіцієнт автономії протягом всього досліджуваного періоду коливався в межах 0,75-0,82. Тобто, у 2017 р. підприємство могло профінансувати 82 % активів за рахунок власного капіталу.

Таке значення показника є вищим нормативного, що може свідчити про наявність підприємством фінансового потенціалу та фінансову стійкість підприємства. Проте у 2018 р. спостерігається динаміка зниження значення даного показника, але значення знаходиться в межах норми.

Таблиця 2.11

**Динаміка показників фінансової стійкості
ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» за 2016-2018 рр.**

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст	
				2017/ 2016	2018/ 2017
Коефіцієнт автономії	0,78	0,82	0,75	0,05	-0,07
Коефіцієнт фінансової залежності	1,29	1,21	1,33	-0,08	0,11
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,45	0,53	0,49	0,07	-0,04
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,26	0,27	0,36	0,00	0,09
Коефіцієнт поточних зобов'язань	0,92	0,87	0,85	-0,05	-0,02
Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	1,29	1,21	1,33	-0,08	0,11
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	0,08	0,13	0,15	0,05	0,02
Коефіцієнт співвідношення власного та залученого капіталу	3,76	5,39	3,62	1,63	-1,77
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (фінансового ризику)	0,27	0,19	0,28	-0,08	0,09

Коефіцієнт фінансової залежності протягом досліджуваного періоду коливався в межах 1,21-1,33. Зокрема, за звітний період 2018 року він становив 1,33, тобто на кожну гривню власних коштів припадає 1,33 гривні фінансових ресурсів, що на 0,11 гривень більше від попереднього періоду.

Нормативним значенням даного показника знаходиться в межах 1,5-2,5, проте, норматив даного показника може варіюватися в залежності від виду діяльності підприємства. Для сільськогосподарських підприємств норматив даного показника є меншим 2. Отже, фінансові ризики підприємства знаходяться на прийнятному рівні.

Ще одним із показників оцінки фінансової стійкості підприємства є коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами. За весь досліджуваний період даний показник коливався в межах 0,45-0,53. В 2017 р. підприємство могло профінансувати 53 % всіх своїх оборотних активів за рахунок власного капіталу. Таке значення свідчить про високу фінансову стійкість підприємства та здатність проводити активну діяльність навіть в умовах відсутності доступу до позикових коштів. Проте у 2018 р. даний показник дещо знизився і становив 0,49, але значення залишається достатнім.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу за звітний період 2018 р. характеризувався позитивною динамікою та становив 0,36, що є на 0,09 вищим за попередні роки. Тобто 36 % власного капіталу використовується на фінансування оборотних активів. Значення даного показника знаходиться в межах нормативу та свідчить про те, що у підприємства достатньо фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів і частини оборотних. Слід вказати, що значний вклад коштів в земельні ділянки, витрати на поліпшення земель, закупівля транспортних засобів та обладнання є пріоритетним завданням підприємства. Тобто, враховуючи особливості виду зайнятості, фінансування необоротних активів підприємства є першочерговим завданням, що в подальшому сприятиме підтриманню його фінансової стійкості.

Коефіцієнт поточних зобов'язань за останній звітний період становив 0,85, що на 0,02 менше за попереднього періоду. Підприємство на 85 % залежало від поточних зобов'язань в загальній сумі позикового капіталу, відповідно залучення довгострокових коштів є незначним. Відповідно, коефіцієнт довгострокових зобов'язань за звітний період 2018 р. становив

0,15, що було вище за попередній період на 0,02. Що свідчить про те, що підприємство на 15 % залежало від довгострокових зобов'язань в загальній сумі позикових коштів.

Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів коливався в межах 1,21-1,33 та мав позитивну динаміку в останній період. Дане значення знаходиться вище нормативного, що свідчить про високе залучення довгострокового власного та позикового капіталу для формування необоротних активів, що є позитивним в діяльності підприємства.

Коефіцієнт фінансового ризику був майже незмінним за досліджуваний період та коливався в межах 0,19-0,28. За звітний період 2018 р. даний показник був на рівні 0,28, що знаходиться в межах нормативного значення і означає, що на 1 гривню власного капіталу припадає 0,28 гривні позикового. Тобто майно, що належить підприємству, придбане переважно за рахунок власного капіталу.

За методикою, наведеною в дод. Д, визначимо тип фінансової стійкості підприємства (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Визначення типу поточної фінансової стійкості

ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЩБ НААНУ» за 2016-2018 рр., тис. грн.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Запаси	8140	10606	27517
Власний (чистий) оборотний капітал	31138	37901	44127
«Нормальні» джерела фінансування	40121	41963	45423
Короткострокові банківські кредити та позики для покриття запасів	5000	0	0
Розрахунки з кредиторами за товари, роботи, послуги	3983	4062	1296
Кредити та позики, які не сплачені у строк	-	-	-
Прострочена кредиторська заборгованість	-	-	-
Прострочена дебіторська заборгованість	-	-	-
Тип поточної фінансової стійкості	абсолютна	абсолютна	абсолютна

Таким чином, протягом всього періоду дослідження підприємству характерна абсолютна фінансова стійкість. Тобто поточна діяльність

підприємства фінансується переважно за рахунок власного оборотного капіталу, а тому не залежить від позикового капіталу.

2.2. Оцінка рівня фінансової рівноваги підприємства

Відомим способом оцінки умов забезпечення фінансової рівноваги підприємства є визначення відповідності певних позицій балансу вимогам «золотого правила фінансування». Під час його використання варто керуватися лише двома умовами, що виражають його зміст (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Показники оцінки дотримання «золотого правила фінансування»

ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» за 2016-2018 рр., тис. грн.

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Умова 1: Довгострокові активи/ Довгострокові пасиви ≤ 1			
Довгострокові активи	34984	40201	40775
Довгострокові пасиви	1087	1496	2979
Співвідношення довгострокових активів і довгострокових пасивів	32,2	26,9	13,7
Оцінка дотримання умови 1	недотримано	недотримано	недотримано
Умова 2: Короткострокові активи/ Короткострокові пасиви ≥ 1			
Короткострокові активи	24349	23860	37515
Короткострокові пасиви	12236	9792	16312
Співвідношення короткострокових активів і короткострокових пасивів	2,0	2,4	2,3
Оцінка дотримання умови 2	дотримано	дотримано	дотримано

За досліджуваний період підприємством було дотримано лише другої умови «золотого правила фінансування» за 2016-2018 рр., тобто в даний період усі короткострокові активи підприємства фінансувались за рахунок короткострокових пасивів. Така характеристика оцінки виконання умов «золотого правила фінансування» свідчить про нестабільну ліквідність та платоспроможність підприємства.

Ще одним показником оцінки забезпечення фінансової рівноваги підприємства є дотримання умов «золотого правила розвитку» (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

**Розрахункові показники оцінки дотримання
«золотого правила розвитку»**

ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» за 2016-2018 рр.

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст	
				2017/2016	2018/2017
Прибуток до оподаткування, тис. грн.	2712	5448	8025	2802	2577
Темп росту прибутку до оподаткування (ТП), %	-	200,9	147,3	-	-58,59
Чистий дохід від реалізації, тис. грн.	59 871	86084	103879	26 213	17795
Темп росту обсягу реалізації (ТВ), %	-	143,78	120,67	-	-23,00
Авансований капітал, тис. грн.	45 671	49 392	55 886	3 721	6 495
Темп росту авансованого капіталу (ТА), %	-	108,15	113,5	-	5,00

Чистий дохід від реалізації значно зріс за звітний період 2018 р., порівняно із базовим періодом, що є досить позитивною динамікою для фінансового стану підприємства. Прибуток до оподаткування також зріс і у 2018 р. становив 8 025, що на 2 577 тис. грн. більше, ніж у попередньому періоді. Позитивна динаміка спостерігається і в обсягах зростання авансованого капіталу, який збільшився на 6 495 тис. грн. у 2018 р. порівняно до попереднього року.

Оцінку дотримання підприємством «золотого правила розвитку» наведено в табл. 2.15.

Із табл. 2.15 можна дійти висновку, що протягом всього досліджуваного періоду виконались всі умови, що свідчить про нарощення економічного потенціалу та масштабів діяльності підприємства.

Також відбулось виконання другої умови протягом всього досліджуваного періоду, що свідчить про ефективне використанні усіх наявних ресурсів підприємства

Таблиця 2.15

**Оцінка рівня дотримання «золотого правила розвитку»
ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» за 2017-2018 рр.**

Умови «золотого правила розвитку»	Оцінка дотримання умов «золотого правила розвитку»	
	2017 р.	2018 р.
ТА (%) > 100%	108,15 > 100 дотримано	113,15 > 100 дотримано
ТВ (%) > ТА (%)	143,78 > 108,15 дотримано	120,67 > 113,15 дотримано
ТП (%) > ТВ (%)	200,88 > 143,78 дотримано	147,3 > 120,67 дотримано

З врахуванням вищенаведеного, можна свідчити про позитивну динаміку економічного розвитку підприємства та наявність умов забезпечення стану фінансової рівноваги підприємства.

Визначимо тип фінансової рівноваги на основі моделювання ситуації фінансової рівноваги за методикою д. е. н. Л. А. Костирко, наведеною в дод. Е (табл. 2.16).

Таблиця 2.16

Розрахункові показники моделювання ситуації фінансової рівноваги

ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» за 2016-2018 рр.

Показник	Розрахунок, тис. грн.	Знак рівності	Розрахунок, тис. грн.	Показник
2016 р.				
А-ДЗ-КЗ	50885	>	25989	СК
ВК	45 671	>	25989	СК
П	2 712	>	0	0
2017 р.				
А-ДЗ-КЗ	57906	>	25989	СК
ВК	49 392	>	25989	СК
П	1362	>	0	0
2018 р.				
А-ДЗ-КЗ	68938	>	25989	СК
ВК	55 886	>	25989	СК
П	8025	>	0	0
Умовні позначення: А – сума активів; ДЗ – довгострокові зобов'язання; КЗ – короткострокові зобов'язання; ВК – власний капітал; П – чистий прибуток, СК – статутний капітал.				

Із наведеної табл. 2.16 можемо бачити, що за весь досліджуваний період виконалась однакова умова фінансової рівноваги підприємства, коли різниця активів, довгострокових та короткострокових зобов'язань є більшою від суми статутного капіталу підприємства, водночас розмір власного капіталу та чистого прибутку також є більшими від розміру статутного капіталу. Відповідність наведеній умові свідчить про ефективне використання капіталу протягом всього досліджуваного періоду та про наявність певного рівня фінансової рівноваги.

Змоделюємо ситуацію фінансової рівноваги підприємства за звітні періоди (табл. 2.17).

Таблиця 2.17

**Моделювання ситуації фінансової рівноваги
ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЩБ НААНУ»
за методикою Л. А. Костирко (2016-2018 рр.)**

Роки	Ситуація			Характеристика ситуації	Діагноз фінансового стану
	Стан ЧА	Індикатори П, СК	Умови фінансової рівноваги		
2016	45 671 тис.грн	2712тис.грн, 25989тис.грн	А – ДЗ – КЗ > СК, ВК > СК, П > 0	Розширене відтворення. Ефективне використання капіталу. Забезпечення зростання вартості підприємства.	Ідеальний стан
	ЧА ⁺	П ⁺ , СК ⁺			
2017	49 392 тис.грн	1362 тис.грн, 25989тис.грн			
	ЧА ⁺	П ⁺ , СК ⁺			
2018	11 509 тис.грн	8025тис.грн, 25989 тис.грн			
	ЧА ⁺	П ⁺ , СК ⁺			
Умовні позначення: ЧА – чисті активи, П – прибуток; СК – статутний капітал, А – сума активів, ДЗ – довгострокові зобов'язання, КЗ – короткострокові зобов'язання.					

Отже, стан фінансової рівноваги підприємства за досліджуваний період згідно методики Л. А. Костирко відповідає ідеальному, що характеризується ефективним використанням капіталу, розширеним відтворенням та забезпеченням зростання вартості підприємства.

Визначимо якої з умов фінансової рівноваги (з ліквідності) було дотримано підприємством за кожен із досліджуваних років (табл. 2.18) з розрахунком показників, які формують ту чи іншу умову.

Таблиця 2.18

**Показники формування ситуації другої фінансової рівноваги
ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ», 2016-2018 рр.**

Рік	Показник, тис.грн			Ситуація другої фінансової рівноваги (з ліквідності)
	Чистий оборотний капітал (ЧОК)	Поточні фінансові потреби (ПФП)	Грошові кошти (ГК)	
2016	31138	11964	3616	ЧОК > 0, ПФП > 0, ГК > 0.
2017	37901	10280	722	ЧОК > 0, ПФП > 0, ГК > 0.
2018	44127	17 001	110	ЧОК > 0, ПФП > 0, ГК > 0.

Показники розраховані на основі методики наведеної в дод. Ж.

Із табл. 2.18 можемо бачити, що за весь досліджуваний період наведені показники були в межах однакових умов. Слід зазначити, що досить хороша динаміка спостерігалась за весь досліджений період для показника чистого оборотного капіталу, що постійно зростає.

Сума поточних фінансових потреб також зростала протягом кожного із досліджуваних періодів, що було спричинено значним зростанням обсягу запасів підприємства. Обсяг грошових коштів значно знизився за звітний період 2018 р. порівняно із базовим, проте був вищим 0. Загалом така характеристика свідчить про наявність умов для існування фінансової рівноваги.

На основі розрахованих показників побудуємо матричну модель оцінки взаємозв'язку елементів фінансової рівноваги з ліквідності та з рентабельності (табл. 2.19). Побудована матриця вказує на сталий розвиток із перспективним збереженням вартості підприємства. Тобто, підприємство перебуває в стані перспективної ліквідності та фінансової стійкості, тобто знаходиться у стані відносної фінансової рівноваги.

Таблиця 2.19

**Матрична модель оцінки взаємозв'язку елементів
фінансової рівноваги ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЦБ НААНУ»,
2016-2018 рр.**

Ситуація першої фінансової рівноваги	Ситуація другої фінансової рівноваги
Ідеальний стан $A - ДЗ - КЗ > СК,$ $ВК > СК,$ $\Pi > 0$	Стан перспективної ліквідності та фінансової стійкості $ЧОК > 0,$ $ПФП > 0,$ $ГК > 0.$
	Сталий розвиток із перспективним збереженням вартості підприємства. Відносна фінансова рівновага

Таким чином, оцінка рівня фінансової рівноваги за різними методиками свідчить про наявність умов для забезпечення фінансової рівноваги та досягнення нею рівня відносної фінансової рівноваги. Перша модель оцінки фінансової рівноваги підприємства (з позиції рентабельності), в першу чергу, засвідчила наявність фінансової рівноваги та визначила її стан як ідеальний. Постійне зростання власного капіталу та прибутку вказує на існування всіх умов для підтримки такого стану в майбутніх періодах.

Друга модель оцінки фінансової рівноваги підприємства (з позиції ліквідності) свідчить про наявність фінансової рівноваги, що забезпечується перспективною ліквідністю та фінансовою стійкістю підприємства. Матрична модель оцінки взаємозв'язку елементів фінансової рівноваги з рентабельності та ліквідності вказує на те, що підприємство знаходиться в умовах сталого розвитку із перспективним збереженням вартості.

2.3 Оцінка ефективності управління фінансовою рівновагою підприємства

Основними показниками, що характеризують ефективність управління фінансовою рівновагою підприємства є рентабельність та ділова активність.

Розрахуємо показники рентабельності підприємства за методикою, наведеною в дод. К (табл. 2.20).

Таблиця 2.20

Динаміка показників рентабельності

ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» за 2016-2018 рр., %

Показник	Рік			Абсолютний приріст	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017
Рентабельність активів	4,77	8,83	11,27	4,06	2,44
Рентабельність необоротних активів	7,97	3,62	19,82	-4,34	16,20
Рентабельність оборотних активів	4,77	2,21	11,27	-2,56	9,07
Чиста рентабельність активів	4,77	2,21	11,27	-2,56	9,07
Рентабельність позикового капіталу	20,36	12,07	41,60	-8,29	29,53
Рентабельність власного капіталу (фінансова рентабельність)	5,94	2,76	14,36	-3,18	11,60
Рентабельність обороту	4,53	6,33	7,73	1,80	1,40
Чиста рентабельність обороту	100,00	400,00	100,00	300,00	-300,00

Із табл. 2.20 можемо побачити, що показник рентабельності активів за звітний період 2017-2018 рр. зріс на 4,06 % та 2,44 % відповідно, що було спричинене збільшенням прибутку підприємства. Якщо за звітний період 2017 р. підприємство отримало 8,83 копійок чистого прибутку на кожен вкладену гривню активів, то за звітний період 2018 р. - 11,27 копійок. Факторами такого зростання є оптимізація структури оборотних активів, і підвищення суми чистого прибутку.

За звітний період 2018 р. на кожен гривню необоротних активів підприємства припадало 19,82 копійок чистого прибутку та на кожен гривню оборотних активів припадало 11,27 копійок чистого прибутку.

При порівнянні рентабельності необоротних та оборотних активів, варто зазначити, що політика управління необоротними активами була

значно ефективнішою, що відображається у постійному зростанні показника їх рентабельності.

Показник рентабельності позикового капіталу характеризувався високим значенням за весь досліджуваний період та коливався в межах 12-41 %. За звітний період 2018 р. на кожну гривню позикового капіталу було залучено 41,60 копійок чистого прибутку, що на 29,53 % більше від попереднього періоду.

Рентабельність власного капіталу зростала, адже разом із зростанням обсягу власного капіталу за досліджуваний період – зростав і прибуток підприємства. За звітний період 2017 р. кожна залучена гривня власного капіталу дозволила отримати 2,76 копійок чистого прибутку, а у 2018 – уже 14,36 копійок. Загалом, даний показник свідчить про ефективне використання власного капіталу.

Також розраховано показник рентабельності обороту, який дає змогу оцінити результат діяльності в цілому та окупність витрат підприємства. Даний показник за звітний період 2017 р. становить 6,33 %, а за звітний період 2018 р. 7,73 %, тобто одна гривня виручки від реалізації у 2017 р. дала змогу отримати 6,33 копійки прибутку, а у 2018 р. – 7,7 копійок. За весь досліджуваний період даному показнику характерне зростання, що є досить позитивною динамікою.

Для оцінки ефективності управління фінансовою рівновагою підприємства проаналізуємо його фінансовий стан за методом Дюпон. Відобразимо аналіз впливу рентабельності обороту і оборотності активів на рівень рентабельності активів підприємства (табл. 2.21).

Методика оцінки за двофакторною та трьохфакторною моделлю Дюпон наведено у дод. Л. 3 табл. 2.21 можемо бачити, що за рахунок зміни оборотності активів, їх рентабельність збільшилась на 0,4 %, а за рахунок зміни рівня рентабельності обороту даний показник зріс на 2 %.

Таблиця 2.21

**Аналіз впливу рентабельності обороту і оборотності активів
на рівень рентабельності активів
ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» (методом Дюпон)**

Показник	2017 р.	2018 р.	Зміна показників
Рівень рентабельності активів,%	8,8	11,3	2,4
Рівень рентабельності обороту,%	6,3	7,7	1,4
Коефіцієнт оборотності активів	1,4	1,5	0,1
Зміна рентабельності активів за рахунок зміни оборотності активів,%	0,4		2,4
Зміна рентабельності активів за рахунок зміни рівня рентабельності обороту,%	2,0		

У табл. 2.21 можемо бачити, що за рахунок зміни оборотності активів, їх рентабельність збільшилась на 0,4 %, а за рахунок зміни рівня рентабельності обороту даний показник зріс на 2 %. Отже, в загальному рентабельність активів збільшилась на 2,4 %, що свідчить про ефективну політику управління активами.

Здійснимо оцінку ефективності управління фінансовою рівновагою підприємства, визначивши, які показники мали найбільший вплив на зміну рентабельності підприємства, за трьохфакторною моделлю Дюпон (табл. 2.22).

Із табл. 2.22 можемо спостерігати, що рівень рентабельності власного капіталу мав досить незначні зміни, зокрема за рахунок зміни коефіцієнта чистої рентабельності продажів він збільшився на 0,11.

Коефіцієнт фінансової залежності та коефіцієнт оборотності активів мали досить незначний вплив на зміну коефіцієнта рентабельності, зокрема за рахунок зміни коефіцієнта фінансової залежності коефіцієнт рентабельності збільшився всього на 0,001, а за рахунок зміни коефіцієнта оборотності активів коефіцієнт рентабельності збільшився на 0,003.

Таблиця 2.22

Аналіз впливу рентабельності обороту, оборотності активів та коефіцієнту левериджу активів на рівень рентабельності власного капіталу ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» (методом Дюпон)

Показник	2017 р.	2018 р.	Зміна показників
Коефіцієнт рентабельність власного капіталу	0,03	0,14	0,11
Коефіцієнт чистої рентабельності продажів	0,02	0,08	0,06
Коефіцієнт оборотності активів	1,40	1,46	0,06
Коефіцієнт фінансової залежності	1,25	1,27	0,02
Вплив зміни показника чистої рентабельності продажів на зміну рентабельності власного капіталу	0,11		0,11
Вплив зміни коефіцієнта оборотності активів на зміну рентабельності власного капіталу	0,001		
Вплив зміни коефіцієнта фінансової залежності на зміну рентабельності власного капіталу	0,003		

Загалом показники рентабельності підприємства характеризувались незначними змінами, проте, в більшості, постійно зростали за досліджуваний період, що підтверджує ефективне управління активами підприємства.

На основі методики розрахунку показників оборотності, наведеній в дод. М розрахуємо показники ділової активності підприємства (табл. 2.23).

Таблиця 2.23

**Динаміка показників ділової активності
ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» за 2016-2018 рр.**

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст	
				2017/ 2016	2018/2 017
Коефіцієнт оборотності активів	1,05	1,40	1,46	0,34	0,06
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,62	3,57	3,39	0,95	-0,19
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	48,51	61,02	10,37	12,52	-50,66
Коефіцієнт оборотності готової продукції	23,88	19,11	16,58	-4,77	-2,53
Коефіцієнт обороту поточної кредиторської заборгованості	8,45	6,38	6,28	-2,07	-0,10
Коефіцієнт оборотності поточної дебіторської заборгованості	50,59	83,21	46,33	32,63	-36,88

Таким чином, у 2018 р. активи підприємства у складі чистого доходу від реалізації здійснювали 1,46 оборту, збільшення показника протягом всього періоду є позитивною динамікою та відбулося за рахунок значного зростання показника чистого доходу від реалізації та відносно незначного зростання середньорічного обсягу активів підприємства.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів також зростав за досліджуваній період, зокрема у 2018 р. у складі чистого доходу від реалізації оборотні активи здійснювали 3,39 оборту.

Динаміка даного показника свідчить про його зниження у 2018 р. порівняно із попереднім періодом, що було спричинене зростанням суми дебіторської заборгованості в даний період. Зниження було досить незначним, проте може бути сигналом необхідності вжиття заходів для підвищення рівня даного коефіцієнта.

Виробничі запаси в складі собівартості за 2018 р. здійснювали 10,37 оборту. Даний показник знизився порівняно із попереднім періодом на 50,66 оборту, що є негативною динамікою та спричинено значним зростанням обсягу виробничих запасів на кінець 2018 р.

Готова продукція в складі собівартості за 2018 р. здійснила 16,58 обертів, що на 2,53 оборту менше, ніж у попередньому періоді. Таке зниження спричинене зростанням обсягів готової продукції підприємства в даний період, що відповідно свідчить про зниження попиту на продукцію підприємства та є негативною тенденцією.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у 2018 р. становив 6,26 обертів, що на 0,1 оборту менше ніж у попередньому періоді. Загалом, даний показник знижувався протягом всього досліджуваного періоду, що свідчить про зниження рівня спроможності підприємства здійснювати оплату по заборгованості.

Коефіцієнт оборотності поточної дебіторської заборгованості за звітний період 2018 р. становив 46,33 обороту, що на 36,88 оборотів менше

попереднього року. Тобто дебіторська заборгованість протягом даного періоду перетворювалась в кошти 46,33 рази. Зниження показника спричинено зростанням рівня дебіторської заборгованості за весь досліджуваний період.

Отже, для більшості коефіцієнтів оборотності характерне зниження протягом досліджуваного періоду, що є підставою для перегляду політики управління кредиторською та дебіторською заборгованістю, реалізацією готової продукції та управління виробничими запасами підприємства.

Наведемо розрахунок показників ділової активності підприємства за методикою наведеною в дод. М (табл. 2.24).

Таблиця 2.24

Динаміка показників ділової активності

ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» за 2016-2018 рр., днів

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст	
				2017/2016	2018/2017
Період обороту активів	342	258	247	-84	-11
Період обороту оборотних активів	137	101	106	-37	6
Період обороту виробничих запасів	7	6	35	-2	29
Період обороту готової продукції	15	19	22	4	3
Період обороту поточної кредиторської заборгованості	43	56	77	14	20
Період обороту поточної дебіторської заборгованості	7	4	8	-3	4
Тривалість операційного циклу, днів	15	10	42	-4	32

Як можна побачити в табл. 2.24 період обороту активів знизився у 2018 р. порівняно із попереднім періодом на 11 днів і становить 247 днів. Тобто, можна свідчити про підвищення ефективності управління активами підприємства. Період обороту оборотних активів у 2017 р. знизився, що могло бути спричинено підвищенням обсягу збуту при відносно стабільному рівні оборотних активів. Період обороту поточної кредиторської заборгованості зростав за весь досліджуваний період, зокрема, у 2018 р. – 77 днів. Тобто, така динаміка свідчить про збільшення кількості днів для погашення кредитів.

Для оцінки стану підприємства та перспектив його розвитку нами розроблено таблицю із оцінкою впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства на його діяльність (дод. Н).

Для аналізу загроз, що містяться в зовнішньому середовищі підприємства та дослідження сильних і слабких сторін підприємства на основі наведених в дод. Н, даних проведемо SWOT-аналіз підприємства (табл. 2.25).

Таблиця 2.25

SWOT-аналіз ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЦБ НААНУ»*

		Зовнішнє середовище	
		О (opportunities) / Можливості + 17 бал.	Т (threats)/ Загрози -12 бал.
		1.Покращення виробничої інфраструктури 2. Автоматизація певних процесів виробництва 3. Розширення виду діяльності 4.Збільшення кількості лікарів-ветеринарів 5. Розширення інвестицій	1. Зміни в законодавстві стосовно ринку землі 2. Значне податкове навантаження 3.Підвищення цін на ресурси виробничого призначення 4. Зниження попиту на продукцію
Внутрішнє середовище	S (strength)/ Сильні сторони + 23,5 бал.	СІМ (сила і можливості)	СІЗ (сила і загрози)
	1. Земельні ресурси 2. Технічна база 3. Вирощування нових видів зернових культур (рис) 4. Впровадження розведення нових видів тварин (вівчарство) 6. Сприятливі природні та кліматичні умови	1. За допомогою наявних земельних ресурсів, сильної технічної бази можна розширювати вид діяльності підприємства, а саме: впроваджувати додаткових культур та розведення нових видів тварин. 2. Зростання прибутковості господарства дасть змогу розширити обсяг інвестицій	1. Розширення каналів збуту продукції 2.Матеріальне та моральне стимулювання працівників.
	W (weaknesses)/ Слабкі сторони -6 бал.	СЛМ (слабкість та можливості)	СЛЗ (слабкість та загрози)
	1. Низька продуктивність тварин 2. Висока собівартість продукції тваринництва 3.Невелика кількість видів тварин, що розводить підприємство	1.Інвестиції дадуть змогу закупити більш продуктивних тварин 2. Модернізація та автоматизація виробничих процесів у тваринництві дасть змогу зменшити витрати праці та собівартості продукції.	Дане поле потребує розробки стратегії, що дасть змогу усунути слабкі сторони підприємства та уникнути загроз. Варто спробувати стратегію концентрації, яка передбачає орієнтацію на розширенні діяльності підприємства та каналів збуту продукції. Це допоможе розширити галузь сільського господарства до високого рівня.

*Джерело: розроблено на основі інформації наданої фахівцями сільського господарства працівниками підприємства

Із табл. 2.25 можна спостерігати, що оптимальним для даного підприємства буде напрям СІМ, оскільки, здійснивши аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища виявлено, що ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЦБ НААНУ» має сильну позицію у внутрішньому середовищі та великі можливості у зовнішньому.

Отже, проаналізовані показники рентабельності підприємства в більшості характеризуються позитивною динамікою, що свідчить про ефективну діяльність підприємства. Зокрема, показник рентабельності активів зріс на 2,4 %, а показник рентабельності необоротних активів на 16,2 %, що є досить позитивною динамікою враховуючи специфіку діяльності підприємства. Показники ділової активності підприємства переважно знижувались, проте незначно. Оцінка впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища показала, що значний вплив на підприємства має сильну позицію та можливості як в зовнішньому так і внутрішньому середовищі. Сформований на основі даних факторів SWOT-аналіз підприємства показує, що для ефективного розвитку підприємству слід діяти в напрямку поєднання сил та можливостей та їх реалізації.

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ ДП «ДГ «ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ» ІБКІЦБ НААНУ»

Проведений аналіз дозволив визначити основні проблеми фінансово-господарської діяльності підприємства, тому доцільним є розробка відповідних рекомендацій щодо підвищення рівня фінансової рівноваги ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ».

Так маркетингові дослідження свідчать, що вирощування нових видів сільськогосподарських культур, зокрема рису, дасть можливість збільшити чистий дохід від реалізації на 15 960 тис. грн., а реалізація продукції вівчарства 10 000 тис. грн. Тобто чистий дохід від реалізації збільшиться на 25 960 тис. грн. або на 25 %.

В результаті збільшення чистого доходу від реалізації зросте обсяг змінних витрат, які складають 76 % в структурі витрат підприємства. Відповідно їх сума буде дорівнювати 73 648 тис. грн. ($77\,524 \times 0,72 \times 1,25$), а сума постійних витрат, які складають 24 %, залишиться незмінною і становитиме 18 606 тис. грн. Це дозволить скоротити собівартість реалізованої продукції на 92 201 тис. грн.

Як показали проведені дослідження на підприємстві є запаси, які не використовуються в господарській діяльності, їх вартість складає 2 519 тис. грн., що дозволить збільшити суму грошових коштів підприємства. Крім того, потребує оптимізації політика надання товарного кредиту на підприємстві, тобто доцільним є скорочення строків надання товарного кредиту та зменшення кількості дебіторів, що дозволить також дозволить збільшити суму грошових коштів підприємства, а відповідно підвищити рівень ліквідності та платоспроможності. В результаті реалізації даних заходів сума грошових коштів в плановому періоді збільшиться на 104 тис. грн.

Так, ефективне використання наявних земельних ресурсів підприємства, спрямування інвестиції на модернізацію обладнання, запровадження вівчарства та вирощування нових видів сільськогосподарських культур забезпечать збільшення обсягу виробництва та чистого доходу від реалізації продукції. Оптимізація політики кредитування та реалізація запасів, що не використовуються підприємством в господарській діяльності, дозволить збільшити суму грошових коштів.

На основі методики наведеної у дод. Р здійснимо планування показників Балансу ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» та Звіту про фінансові результати (дод. П).

З урахуванням наведених рекомендацій, отримаємо надлишок у пасиві балансу обсягом 2 932 тис. грн. Враховуючи відсутність у підприємства зобов'язань, пов'язаних із банківським кредитуванням, доцільно на цю суму скоротити поточну кредиторську заборгованість за одержаними авансами, що значно зросла у 2018 році.

Для оцінки фінансової рівноваги підприємства в плановому періоді, здійснимо аналіз його фінансового стану. Динаміку показників ліквідності та платоспроможності підприємства наведено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

**Динаміка показників ліквідності і платоспроможності
ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» за 2017-2019 рр.**

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютний приріст	
				2018/ 2017	2019/ 2018
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,07	0,01	0,03	-0,07	0,02
Коефіцієнт загального покриття	2,44	2,30	1,91	-0,14	-0,39
Коефіцієнт співвідношення поточної дебіторської і кредиторської заборгованості	0,14	0,14	0,14	0,00	0,00

На основі даного аналізу можна зробити висновки, що у плановому 2019 р. ліквідність підприємства покращиться, так як коефіцієнти ліквідності

збільшуються (за винятком коефіцієнта покриття, який не дивлячись на незначне зниження знаходиться у межах норми), що є позитивною тенденцією та свідчить про ефективність запропонованих рекомендацій.

Розрахуємо показники рентабельності підприємства на плановий рік (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Динаміка показників рентабельності
ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЦБ НААНУ за 2017-2019 рр.**

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютний приріст	
				2018/2017	2019/2018
Рентабельність активів,%	8,8	11,3	15,25	2,4	3,98
Рентабельність необоротних активів,%	3,6	19,8	23,86	16,2	4,04
Рентабельність оборотних активів,%	2,2	11,3	12,51	9,1	1,23
Чиста рентабельність активів,%	2,2	11,3	12,51	9,1	1,23
Рентабельність позикового капіталу,%	12,1	41,6	40,76	29,5	-0,84
Рентабельність власного капіталу (фінансова рентабельність),%	2,6	13,6	16,99	11,0	2,63
Рентабельність обороту,%	6,3	7,7	9,42	1,4	1,69
Чиста рентабельність обороту,%	400,0	100,0	121,95	-300,0	21,95

Із табл. 3.2 можна побачити, що майже для всіх показників рентабельності в плановому періоді буде характерне зростання, що є позитивною динамікою. Показник рентабельності позикового капіталу зазнає незначного спаду, але його значення є достатньо високим, що свідчить про ефективність запропонованих рекомендацій та спроможність підприємства зберегти фінансову рівновагу в плановому році.

Здійснимо оцінку показників фінансової стійкості підприємства на плановий 2019 р. (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**Динаміка показників фінансової стійкості
ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ»
за звітний період 2017-2019 рр.**

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютний приріст	
				2018/ 2017	2019/ 2018
Коефіцієнт автономії	0,8	0,8	0,7	-0,1	-0,1
Коефіцієнт фінансової залежності	1,2	1,3	1,4	0,1	0,1
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,5	0,5	0,4	0,0	-0,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,3	0,4	0,3	0,1	-0,1
Коефіцієнт поточних зобов'язань	0,9	0,8	0,2	0,0	-0,6
Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	1,2	1,3	0,7	0,1	-0,6
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	0,1	0,2	0,04	0,0	-0,1
Коефіцієнт співвідношення власного та залученого капіталу	5,4	3,6	2,5	-1,8	-1,1
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (фінансового ризику)	0,2	0,3	0,4	0,1	0,1

Таким чином, показники фінансової стійкості підприємства мають незначну тенденцію до зниження, але знаходяться у межах норми. Така динаміка сформується під впливом зростання поточних зобов'язань підприємства, структуру яких слід буде знову переглянути в майбутньому, оскільки їх обсяг різко та в значному обсязі зріс у 2018 р.

Тому це вкотре підтверджує те, що підприємству слід додатково переглянути політику формування поточних зобов'язань, а саме політику кредитування та розрахунків із кредиторами та покупцями.

Визначимо стан фінансової рівноваги ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» у плановому періоді за допомогою розрахунку показників моделювання ситуації фінансової рівноваги (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

**Розрахункові показники моделювання ситуації фінансової рівноваги
ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЦБ НААНУ» за 2019 р.**

Показник	Розрахунок, тис. грн.	Знак рівності	Розрахунок, тис. грн.	Показник
2019 р.				
А-ДЗ-КЗ	77183	>	25989	СК
ВК	58999	>	25989	СК
П	8345	>	0	0
<i>Умовні позначення: А – сума активів; ДЗ – довгострокові зобов’язання; КЗ – короткострокові зобов’язання; ВК – власний капітал; П – чистий прибуток, СК – статутний капітал.</i>				

Наведена табл. 3.4 показує, що за даний період буде наявна фінансова рівновага та певний її рівень, оскільки всі умови були виконані. На основі розрахунків змодельовано ситуацію фінансової рівноваги підприємства та її характеристику (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

**Моделювання ситуації фінансової рівноваги
ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЦБ НААНУ»
за методикою Л. А. Костирко (2019 р.)**

Рік	Ситуація			Характеристика ситуації	Діагноз фінансового стану
	Стан ЧА	Індикатори П, СК	Умови фінансової рівноваги		
2019	58219 тис.грн ЧА ⁺	8345тис.грн, 25989тис.грн П ⁺ , СК ⁺	А – ДЗ – КЗ > СК, ВК > СК, П > 0	Ефективне використання капіталу. Забезпечення зростання вартості підприємства.	Ідеальний стан

Отже, стан фінансової рівноваги підприємства за даний період буде на рівні ідеального, що характеризується ефективним використанням капіталу, розширеним відтворенням та забезпеченням зростання вартості підприємства.

Далі визначимо якої з умов фінансової рівноваги (з ліквідності) буде дотримано підприємством у плановому році (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Показники формування ситуації другої фінансової рівноваги**ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЦБ НААНУ», 2019 р.**

Рік	Показник, тис.грн			Ситуація другої фінансової рівноваги (з ліквідності)
	Чистий оборотний капітал (ЧОК)	Поточні фінансові потреби (ПФП)	Грошові кошти (ГК)	
2019	44127	18044	624	ЧОК > 0, ПФП > 0, ГК > 0.

Можемо побачити, що за даний період ситуація другої фінансової рівноваги характеризувалась наступним: показники чистого оборотного капіталу, поточних фінансових потреб та грошових коштів були більшими від 0, що свідчить про наявність певного рівня фінансової рівноваги.

На основі розрахованих показників побудуємо матричну модель оцінки взаємозв'язку елементів фінансової рівноваги з ліквідності та з рентабельності (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Матрична модель оцінки взаємозв'язку елементів фінансової рівноваги з ліквідності та рентабельності**ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКЦБ НААНУ», 2019 р.**

Ситуація першої фінансової рівноваги (з рентабельності)	Ситуація другої фінансової рівноваги (з ліквідності)
Ідеальний стан $A - ДЗ - КЗ > СК,$ $ВК > СК,$ $\Pi > 0$	Стан перспективної ліквідності та фінансової стійкості $ЧОК > 0,$ $ПФП > 0,$ $ГК > 0.$
	Сталий розвиток із перспективним збереженням вартості підприємства. Відносна фінансова рівновага

В плановому періоді підприємству буде характерний сталий розвиток із перспективним збереженням вартості, підприємство буде продовжувати перебувати у стані фінансової рівноваги. Також показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості мають позитивну тенденцію, що свідчить про ефективність зазначених рекомендацій.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У першому розділі досліджено та проаналізовано теоретичні основи управління фінансовою рівновагою підприємства. Наведено сутність поняття управління фінансовою рівновагою підприємства різними вченими-економістами, що дозволило сформулювати його власне визначення. Так, під управлінням фінансовою рівновагою підприємства доцільно розуміти систему принципів та методів розробки та реалізації управлінських рішень, що спрямовані на підтримку збалансованості активів та пасивів підприємства, підвищення рівня платоспроможності та фінансової стійкості, забезпечення сталого розвитку діяльності підприємства.

Основними принципами управління фінансовою рівновагою підприємства є принципи конструктивності, системності, оптимальності, об'єктивності, гнучкості та безперервності. Визначено головну мету, основні задачі та функції управління фінансовою рівновагою підприємства.

Оцінка управління фінансовою рівновагою ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» здійснювалась за допомогою різноманітних підходів. Зокрема, було виявлено, що майже всі показники ліквідності та платоспроможності знаходились в межах нормативу, що свідчить про ефективне використання активів підприємства. Проте, також виявлено, що підприємство веде неефективну політику кредитування, оскільки має значну частку кредиторської заборгованості. Оцінка використання грошових потоків свідчить про ефективну операційну та фінансову діяльність, проте негативну інвестиційну діяльність та вказує на необхідність перегляду областей спрямованості інвестицій.

Показники фінансової стійкості мали незначні зниження, проте знаходились на рівні нормативів даних показників для сільськогосподарської галузі. Така динаміка свідчить про ефективну діяльність підприємства та характеризує його як фінансово стійке.

Визначено, що підприємству притаманна абсолютна фінансова стійкість, тобто підприємство не є залежним від позикового капіталу.

Дотримання підприємством умов «золотого правила розвитку» за весь досліджуваний період свідчить про його ефективну фінансово-господарську діяльність та наявність певного рівня фінансової рівноваги. «Золоте правило розвитку» виконалось лише в межах другої умови, що свідчить про нестабільність ліквідності та платоспроможності підприємства, проте для сільськогосподарських підприємств невиконання першої умови «золотого правила розвитку» є звичайною практикою, оскільки існує значна кількість довгострокових активів, найбільшу частку яких займає земля.

Здійснено розрахунки показників формування фінансової рівноваги з ліквідності та рентабельності, які дали змогу виявити наявність фінансової рівноваги підприємства та визначити її стан як ідеальний.

Показники рентабельності підприємства мали тенденцію до зростання за 2018 р., що спричинено збільшенням обсягів реалізації та прибутку підприємства, а також оптимізацією структури активів та пасивів. Рентабельність активів зросла на 2,4 % за 2018 р., що спричинено зростанням рентабельності обороту та коефіцієнту оборотності активів. Рентабельність власного капіталу зросла на 11 %, що спричинено збільшенням коефіцієнта чистої рентабельності продажів та коефіцієнта оборотності активів. Показникам ділової активності переважно характерна від'ємна динаміка, що спричинено зростанням обсягу виробничих запасів підприємства та збільшенням кредиторської заборгованості. Незначні зниження показників ділової активності є частим явищем, оскільки існує залежність продукції підприємства від погодних умов, що впливає на урожайність та поширення вірусних захворювань, що має вплив на зменшення поголів'я худоби.

На основі розробленого SWOT-аналізу виявлено сильні та слабкі сторони підприємства, його можливості та загрози, що вказало на необхідність спрямування політики підприємства на реалізацію всіх наявних сил та можливостей, що дасть позитивний результат в майбутньому.

З урахуванням такої характеристики фінансового стану підприємства, можна стверджувати про наявність фінансової рівноваги та загалом його ефективної діяльності. Проте деякі показники мали тенденцію до зниження, що було враховано нами при розробці рекомендацій та планування фінансових показників.

Також розроблено рекомендації щодо подальшого забезпечення фінансової рівноваги підприємства. Так, збільшення чистого доходу від реалізації за рахунок вирощування нових сільськогосподарських культур та впровадження вівчарства дозволить збільшити обсяг доходів на 25 960 тис. грн. або на 25 %. В результаті збільшення чистого доходу від реалізації наявні змінні витрати будуть мати тенденцію до збільшення, а постійні залишаться на рівні попереднього року, що дозволить скоротити витрато-місткість продукції підприємства, тобто знизити собівартість реалізованої продукції. Реалізація запасів, що не використовуються в господарській діяльності підприємства та оптимізація політики надання товарного кредиту збільшить обсяг грошових коштів.

На підставі запропонованих рекомендацій здійснено планування Балансу підприємства та Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), що дозволило розрахувати показники, які характеризують фінансову рівновагу підприємства. Так розраховані показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості мають позитивну тенденцію, що свідчить про ефективність зазначених рекомендацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: Навч. посіб./ М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2014. – С.228-230.
2. Бондарєва Ю.Г. Стратегічний аналіз умов розвитку сільськогосподарських підприємств/ Ю.Г Бондарєва. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://khntusg.com.ua/vestnik_112/pdf. 2017. – С. 25-30.
3. Вагнер І.М. SWOT – аналіз як інструмент стратегічного аналізу/ І.М. Вагнер// Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ : зб. наукових праць. – 2015. – № 4(20). – С. 81-84.
4. Господарський кодекс України: Закон України N 436-IV від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>.
5. Гудзь Т.П. Формування фінансової рівноваги підприємства: методологічний аспект// Економічна теорія та історія економічної думки. – 2016. – С.8-10.
6. Гудзь Т.П. Діагностика статичної та динамічної фінансової рівноваги підприємства/ Т.П.Гудзь// Вісник соціально-економічних досліджень. – 2017. – С.180-186.
7. Гончаренко О.М. Методичні аспекти оптимального управління стійкістю підприємства/ О.М. Гончаренко// Вісник соціально-економічних досліджень: Збірник наукових праць Одеського державного економічного університету. – 2016. – С. 39-43.
8. Гострик О.М. Прогнозування фінансової стійкості підприємства з використанням трендового та кореляційно-регресійного аналізу/ О.М. Гострик, Л.О. Бойко, Ю.О. Борох, В.О. Владиченко// Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць Одеського державного економічного університету. – 2014. – С. 238-242.

9. Донченко Т.В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства/ Т.В. Донченко// Вісник Хмельницького національного університету. – 2017. – С. 23-27.
10. Докієнко Л.М. Управління фінансовою стійкістю підприємств торгівлі: Автореф. дис. канд. екон. наук./ Л.М. Докієнко; Київ. нац. торг. – екон. ун – т., –2014. – с. 21.
11. Журавльова О.Є. Фінансова стійкість підприємства: теорія і практика/ О.Є Журавльова// Формування ринкової економіки. Збірник наукових праць. – 2018. – С. 523-536.
12. Кайдрович Х.І. Фінансова рівновага підприємства: огляд основних моделей і інструментарію/ Х.І. Кайдрович// Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – С. 349-358.
13. Костирко Л.А. Діагностика фінансової рівноваги господарюючого суб'єкта: оцінка підходів, методи, моделі, вибір рішення// Часопис економічних реформ. – 2016. – С. 43-57.
14. Ковтуненко К.В. Використання методів стратегічного аналізу для оцінки фінансового потенціалу підприємства/ К.В. Ковтуненко, Я.В. Шаповал// Економічний простір. —2015. – С.45-49.
15. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств/ Коробов М. Я.// Навч. посіб. – К. – 2013. – С.378-380.
16. Коваленко Т.О. Оцінка ефективності формування грошових потоків підприємства/ Коваленко Т.О.// Наукові записки КНТУ, вип. 11. – 2017. – С.7-12.
17. Кладченко І.С. Фінансова рівновага як умова забезпечення збалансованого розвитку промислового підприємства/ Кладченко І.С.// Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2015. – С. 369-377.
18. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування/ Крамаренко Г.О.// Центр навчальної літератури. – 2014. – С. 224-226.

19. Кіндрацька Г.І. Основи стратегічного менеджменту: навч. посіб./ Г.І. Кіндрацька. – Л. : Кінпатрі ЛТД. – 2017. – С. 264-267.
20. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: Монографія./ Лахтіонова Л. А.// – К.:КНЕУ. – 2013. – С. 387-390.
21. Мамонтова Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення/ Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Київ. – 2015.– с. 48.
22. Масленніков Є.І. Механізм управління фінансовою стійкістю промислового підприємства/ Є.І. Масленніков// Ефективна економіка. – №.1 – 2015. – С.180-185.
23. Мельник Л.М. Організаційно-економічний механізм управління фінансовими ресурсами на підприємстві/ Мельник Л. М.// Харків : Вид. ХНЕУ. – 2016. – С. 176-180.
24. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені Наказом Міністерства фінансів України N 433 від 28 бер. 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv>.
25. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73 [Електронний ресурс]. – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
26. П(С)БО №16 «Витрати» затверджено наказом Міністерства фінансів України від 14.06.00 №131 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
27. Остапенко О.М. Антикризове управління сільськогосподарськими виробничими кооперативами/ Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Луганськ – 2013. – с.67.
28. Податковий кодекс України: Закон України No2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

- 29.Партин Г.О. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи/ Г.О. Партин// Збірник науково технічних праць Національного лісотехнічного університету України. – 2014. – №10 – С. 276-279.
- 30.Пацула О.І. Цільові орієнтири економічного аналізу в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів/ О.І. Пацула// Науковий вісник Ужгородського університету. Серія “ Економіка”. – 2018. – С. 254-257.
- 31.Подольська В.О. Комплексна оцінка фінансової стійкості підприємства/ В.О. Подольська, О.О. Оржинська// Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. – 2017. – № 4 (35). – С. 136-142.
- 32.Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент: підручник/ А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк, Н.Ю. Невмержицька. – К.:КНЕУ. – 2015. – С.182-190.
- 33.Приймак І.І. Стратегія забезпечення фінансової стійкості суб’єктів господарювання в економіці України/ Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Львів – 2016. – с.16.
- 34.Прокопишин Л.М. Механізм формування та використання управлінського потенціалу на підприємствах машинобудування/ Прокопишин Л.М.// Актуальні проблеми економіки. – 2017. – С. 138-145.
- 35.Рожок О.А. Аналітичні методи обґрунтування ефективності функціональних управлінських рішень/ О.А. Рожок// Актуальні проблеми економіки. – 2018. – С. 126-134.
- 36.Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства/ Савицька Г. В. // Навч. Посіб. – К.: Знання. – 2017. – С. 654-658.

- 37.Сидоренко – Мельник Г.М. Контроль ділової активності підприємства за ключовими показниками ефективності/ Сидоренко – Мельник Г.М.// Економіка та держава. – 2013. – С.74-75.
- 38.Соловійова Н.І. Основні компоненти фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств/ Соловійова Н. І.// Економіка АПК. – 2015. – С. 81-89.
- 39.Спільник І.В. Грошові потоки підприємства: комплексний аналіз за даними фінансової звітності/ Спільник І.// Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнародний науковий журнал. Випуск 1-2. –2017. – С.68-70.
- 40.Спільник І.В. Аналіз руху грошових коштів у контексті нової фінансової звітності/ Спільник І.В.// Наукові записки. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. – 2016. – С.19-24.
- 41.Спільник І.В., Загородна О.М. Економічний аналіз: навч.-метод. комплекс дисципліни (для студентів економічних спеціальностей)/ Спільник І. В., Загородна О.М.// Тернопіль: ТНЕУ. – 2015. – С.54-62
- 42.Старостенко Г.Г., Мірко Н.В. Фінансовий аналіз/ Старостенко Г.Г., Мірко Н.В.// Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури. – 2016. – С. 225-227
- 43.Талах Т.А. Особливості методики проведення аналізу та оптимізації грошових потоків підприємства./ Талах Т.А.// Збірник наукових праць Луцького НТУ. – 2018. – С. 257-260.
- 44.Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб./ О.О. Терещенко. – К. : КНЕУ. – 2017. – С.412-415.
- 45.Тищенко О.М. Моделювання оцінки та прогнозування фінансової стійкості підприємства/ О.М. Тищенко, Л.О. Норік// Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2014. – С. 406-415.
- 46.Турило А.М. Теоретико-методичні засади узагальненої оцінки підприємства з позиції його фінансово-економічного розвитку/ А.М.

- Турило, О.А. Зінченко// Актуальні проблеми економіки. – 2017. – С. 177-182.
- 47.Федорович Р.В. Фінансовий аналіз. Тернопіль/ Загородна О.М., Серединська В.М, Федорович Р.В.// Видавництво ТНЕУ “Економічна думка”. – 2018. – С.57-60.
- 48.Шандова Н.В. Розробка механізму управління стійким розвитком підприємств машинобудування/ Шандова Н.В.// Актуальні проблеми економіки. – 2016. – С. 101-105.
- 49.Шиян Д.В., Строченко Н.І. Фінансовий аналіз./ Шиян Д.В., Строченко Н.І.// Навчальний посібник. Київ. – 2013. – С.43-45.
- 50.Шмигель О.Є. Напрямки забезпечення фінансової стійкості підприємств/ О.Є. Шмигель// Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2015. – С. 211–219.

ДОДАТКИ

Додаток А

Аналіз ліквідності балансу

Група активу	Характеристика	Група активу	Характеристика
A1 – найбільш ліквідні активи	Суми грошових коштів підприємства, на поточному, валютному та інших рахунках, у касі, короткострокові фінансові вкладення, які можуть бути використані для здійснення поточних розрахунків негайно	П1 – найбільш строкові зобов'язання	Кредиторська заборгованість, позики для працівників
A2 – активи, що швидко реалізуються	Активи, для перетворення яких у наявні кошти потрібен визначений час (дебіторська заборгованість, платежі по якій очікуються протягом 12 місяців після звітної дати та інші оборотні активи)	П2 – короткострокові пасиви	Короткострокові кредити банків та інші позики
A3 – активи, що повільно реалізуються	Найменш ліквідні активи (запаси і витрати)	П3 – довгострокові пасиви	Довгострокові кредити банків, позикові кошти та інші довгострокові пасиви
A4 – активи, що важко реалізуються	Активи призначені для використання в господарській діяльності протягом тривалого періоду часу (необоротні активи)	П4 – постійні пасиви	Власний капітал підприємства
Умова ліквідності балансу			
$A1 \geq P1$	$A2 \geq P2$	$A3 \geq P3$	$A4 \leq P4$

Додаток Б

**Показники ліквідності і платоспроможності, їх характеристика,
методика розрахунку та нормативне значення**

Показник	Характеристика	Методика розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Демонструє частку поточних зобов'язань компанії, яка може бути погашена негайно	Грошові кошти та їх еквіваленти/ Поточні зобов'язання	0,2
Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності	Вимірює здатність підприємства вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів	(Оборотні активи – Запаси)/ Поточні зобов'язання	0,5-1 і вище
Коефіцієнт загальної ліквідності (Коефіцієнт покриття)	Показує здатність підприємства відповідати за поточні зобов'язання за допомогою оборотних активів.	Оборотні активи/ Поточні зобов'язання	1-3
Коефіцієнт співвідношення поточної дебіторської та кредиторської заборгованості	Показує чи достатньо у підприємства грошових коштів, які будуть перераховані на його поточний рахунок від дебіторів наприкінці терміну погашення дебіторської заборгованості, для покриття найбільш строкових зобов'язань підприємства, або ні.	Дебіторська заборгованість/ Кредиторська заборгованість	1

Додаток В**Оцінка грошових потоків підприємства****Методика розрахунку коефіцієнтів ефективності грошового потоку**

Показники	Методика розрахунку
Коефіцієнт руху грошових коштів в результаті операційної діяльності	Чистий грошовий потік від операційної діяльності/ Середньорічна вартість активів підприємства
Коефіцієнт ефективності грошових потоків від операційної діяльності	Чистий грошовий потік від операційної діяльності/ Сукупний чистий грошовий потік
Коефіцієнт ефективності сукупного потоку грошових коштів	Чистий грошовий потік від операційної діяльності/ Витратний грошовий потік в результаті операційної діяльності
Коефіцієнт відношення грошового потоку від операційної діяльності до загальної суми боргу	Сукупний чистий грошовий потік/ Сукупний витратний грошовий потік
Коефіцієнт реінвестування	Чистий грошовий потік від операційної діяльності/ Капітальні інвестиції підприємства
Коефіцієнт руху грошових коштів в результаті операційної діяльності	Чистий грошовий потік від операційної діяльності/ (Середня величина поточних зобов'язань за рік + Середня величина довгострокових зобов'язань за рік)
Коефіцієнт ефективності грошових потоків від операційної діяльності	Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності/ Сукупний чистий грошовий потік

Методика розрахунку коефіцієнтів рентабельності грошових потоків

Показники	Методика розрахунку
Коефіцієнт рентабельності позитивного грошового потоку	Чистий прибуток (збиток)/ Сукупний додатний грошовий потік
Коефіцієнт рентабельності чистого грошового потоку	Чистий прибуток (збиток)/ Сукупний чистий грошовий потік
Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від операційної діяльності	Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від операційної діяльності
Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від фінансової діяльності	Коефіцієнт рентабельності грошового потоку від фінансової діяльності

Продовження додатку В

Методика розрахунку коефіцієнтів генерування грошового потоку

Показники	Методика розрахунку
Коефіцієнт генерування грошового потоку сукупним активам	Сукупний додатний грошовий потік/ Середньорічна вартість активів підприємства
Коефіцієнт генерування грошового потоку власним капіталом	Сукупний додатний грошовий потік/ Середньорічна вартість власного капіталу підприємства
Коефіцієнт покриття доходу грошовим потоком	Сукупний додатний грошовий потік/Дохід (виручка) від реалізації
Коефіцієнт генерування грошового потоку зобов'язанням	Сукупний додатний грошовий потік/ (Середня величина поточних зобов'язань за рік + Середня величина довгострокових зобов'язань за рік)

Методика розрахунку коефіцієнтів ліквідності грошового

Показники	Методика розрахунку
Коефіцієнт ліквідності сукупного грошового потоку	Сукупний додатний грошовий потік/ Сукупний витратний грошовий потік
Коефіцієнт ліквідності операційного грошового потоку	Додатний грошовий потік від операційної діяльності/ Витратний грошовий потік від операційної діяльності
Коефіцієнт ліквідності фінансового грошового потоку	Додатний грошовий потік від фінансової діяльності/ Витратний грошовий потік від фінансової діяльності

Додаток Г

**Система показників оцінки фінансової стійкості, їх характеристика,
методика розрахунку та нормативне значення**

Назва коефіцієнта	Характеристика коефіцієнта	Методика розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт автономії	Коефіцієнт визначається як відношення загальної суми власних коштів до підсумку балансу та характеризує ступінь незалежності підприємства від зовнішніх запозичень	Власний капітал/Сума пасивів	> 0,5
Коефіцієнт фінансової залежності	Зростання цього коефіцієнта обумовлює збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства; є показником, оберненим до коефіцієнта автономії	Сума пасивів/Власний капітал	1,67-2,5
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	Відображає частку власних оборотних коштів у сумі оборотних активів підприємства	Власні оборотні кошти/Оборотні активи	>0,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Визначається як відношення власного капіталу до власних оборотних коштів; коефіцієнт показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності	Власні оборотні кошти/Власний капітал	>0,1
Коефіцієнт поточних зобов'язань	Коефіцієнт характеризує питому вагу поточних зобов'язань у загальній сумі зобов'язань	Поточні зобов'язання/Загальна сума зобов'язань	>0,5
Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	Коефіцієнт характеризує рівень забезпеченості необоротних активів власними коштами	Необоротні активи/Власні кошти	>0,5
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	Коефіцієнт характеризує частку довгострокових зобов'язань у загальній сумі джерел зобов'язань	Довгострокові зобов'язання/Загальна сума зобов'язань	<0,2
Коефіцієнт співвідношення власного та залученого капіталу	Показник демонструє, скільки гривень власного капіталу припадає на 1 грн. залученого капіталу, а також характеризує фінансову стійкість підприємства.	Власний капітал/Поточні зобов'язання	>1,0
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (фінансового ризику)	Показник демонструє, скільки гривень залученого капіталу припадає на 1 грн. власного капіталу, даний коефіцієнт є зворотним попередньому.	Поточні зобов'язання/Власний капітал	<0,1

Додаток Д

Методика визначення типу поточної фінансової стійкості

Тип фінансової стійкості	Умова визначення
1 тип – абсолютна	Запаси <ВОК
2 тип – нормальна	НДФ >Запаси >ВОК
3 тип – нестійка	Запаси >НДФ
Показник	Методика розрахунку
Власний(чистий) оборотний капітал (ВОК)	Власний капітал - Нематеріальні активи
«Нормальні» джерела фінансування (НДФ)	ВОК + Короткострокові банківські кредити та позики для покриття запасів + Розрахунки з кредиторами за товари, роботи, послуги

Додаток Е

Методика визначення стану фінансової рівноваги підприємства по рентабельності сформована Костирко Л. А.

Стан фінансової рівноваги	Характеристика стану фінансової рівноваги	Умови фінансової рівноваги					
		ЧА-	П-	СК-	А-ДЗ-КЗ_СК	ВК_СК	П_0, П_СК
Ідеальний стан	Розширене відтворення. Ефективне використання капіталу, забезпечення зростання вартості підприємства	ЧА ⁺	П ⁺	СК ⁺	А-ДЗ-КЗ > СК	ВК > СК	П > 0
Стан статичної рівноваги	Просте відтворення. Використання капіталу не приносить ані прибутку, ані збитку	ЧА ⁺	П ₀	СК ⁺	А-ДЗ-КЗ = СК	ВК = СК	П = 0
Стан назрівання статутного капіталу	Часткове «проїдання» статутного капіталу. Неefективне використання капіталу	ЧА ⁺	П-	СК ⁺	А-ДЗ-КЗ < СК	ВК < СК	П < 0, П < СК
Стан фінансової кризи 1-го ступеня	Можливе повне покриття збитків реалізацією активів	ЧА ₀	П-	СК ⁺	А-ДЗ-КЗ < СК	ВК < СК	П < 0, П = СК
Стан фінансової кризи 2-го ступеня	Можливе часткове покриття збитків реалізацією активів	ЧА-	П-	СК ⁺	ЧА < СК + ДЗ + КЗ	ВК = СК	П < 0, П > СК
Стан фінансової кризи 3-го ступеня (незворотна криза)	Покриття збитків реалізацією активів неможливе	ЧА-	П-	СК ⁺	А-ДЗ-КЗ < СК	ВК < СК	П < 0, П > СК

Умовні позначення: ЧА – чисті активи; П – прибуток; СК – статутний капітал; А – активи; ДЗ – довгострокові зобов'язання; КЗ – короткострокові зобов'язання; ВК – власний капітал.

Додаток Ж

Методика визначення стану фінансової рівноваги підприємства по ліквідності сформована Костирко Л. А.

Стан фінансової рівноваги	Характеристика стану фінансової рівноваги	Умови фінансової рівноваги		
		ЧОК ≥ 0	ПФП ≥ 0	ГК ≥ 0
Ідеальний стан	Сталий розвиток, рівновага по рентабельності і ліквідності	ЧОК > 0	ПФП > 0	ГК > 0
Стан перспективної ліквідності	Сталий розвиток з перспективним збереженням вартості підприємства	ЧОК > 0	ПФП < 0	ГК > 0
Стан фінансової нестійкості та ризику збитковості	Агресивна політика формування короткострокових результатів із розривом по показниках ліквідності	ЧОК < 0	ПФП < 0	ГК < 0
Криза фінансової стійкості і платоспроможності	Загроза банкрутства, криза в управлінні активами	ЧОК < 0	ПФП > 0	ГК $= 0$
<i>Умовні позначення: ЧОК – чистий оборотний капітал; ПФП – поточні фінансові потреби; ГК – грошові кошти.</i>				

Додаток К

Методика розрахунку показників рентабельності підприємства

Показники	Методика розрахунку
Рентабельність активів, %	ЧП/ Середня сума активів*100%
Рентабельність необоротних активів, %	ЧП/ Серед.сума необоротних активів*100%
Рентабельність оборотних активів, %	ЧП/ Серед.сума оборотних активів*100%
Чиста рентабельність активів, %	ЧП/ Серед.Сума активів*100%
Рентабельність позикового капіталу, %	ЧП/ ПК *100%
Рентабельність власного капіталу (фінансова рентабельність), %	ЧП/ Середня сума ВК *100%
Рентабельність обороту, %	ЕВІТ/ ЧВР*100%
Чиста рентабельність обороту, %	ЕВІТ/ЧП*100%

Методика розрахунку показників двофакторної та трьохфакторної моделі Дюпон

Показники	Методика розрахунку
Двофакторна модель Дюпон	
Рівень рентабельності власного капіталу	Чистий прибуток / Середньорічна сума активів*100%
Рівень рентабельності обороту	Фінансовий результат до оподаткування / Чистий дохід від реалізації
Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід від реалізації/ Середньорічну суму активів
Зміна рентабельності активів за рахунок зміни оборотності активів,%	Рівень рентабельності обороту базового періоду (2017 р.) × Зміна коефіцієнту оборотності активів
Зміна рентабельності активів за рахунок зміни рівня рентабельності обороту,%	Коефіцієнт оборотності активів звітного періоду (2018 р.) × Зміна рівня рентабельності обороту
Трьохфакторна модель Дюпон	
Коефіцієнт рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Середньорічна сума активів
Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід від реалізації/ Середньорічну суму активів
Коефіцієнт чистої рентабельності продажів	Сума чистого прибутку/ Чистий дохід від реалізації
Коефіцієнт фінансової залежності	Активи підприємства/ Власний капітал
Вплив зміни показника чистої рентабельності продажів на зміну рентабельності власного капіталу	Зміна рентабельності власного капіталу × Коефіцієнт оборотності активів базового періоду (2017 р.) × Коефіцієнт фінансової залежності базового періоду (2017 р.)
Вплив зміни коефіцієнта оборотності активів на зміну рентабельності власного капіталу	Чиста рентабельність продажів базового періоду (2017 р.) × Зміна коефіцієнта оборотності активів × Коефіцієнт фінансової залежності звітного періоду (2018 р.)
Вплив зміни коефіцієнта фінансової залежності на зміну рентабельності власного капіталу	Чиста рентабельність продажів звітного періоду (2018 р.) × Коефіцієнт оборотності активів звітного періоду (2018 р.) × Зміна коефіцієнта фінансової залежності

Додаток М

Методика розрахунку показників ділової активності підприємства

Показники	Методика розрахунку
Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід від реалізації/ Середньорічна сума активів
Період обороту активів, днів	360 (днів)/ Коефіцієнт оборотності активів
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Виручка від реалізації/ Середньорічна сума оборотних активів
Період обороту оборотних активів, днів	360 (днів)/ Коефіцієнт оборотності оборотних активів
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	Собівартість/ Середньорічна сума запасів
Період обороту виробничих запасів, днів	360 (днів)/ Коефіцієнт оборотності виробничих запасів
Коефіцієнт оборотності готової продукції	Собівартість/ Середньорічна сума готової продукції
Період обороту готової продукції, днів	360 (днів)/ Коефіцієнт оборотності готової продукції
Коефіцієнт оборотності поточної кредиторської заборгованості	Собівартість/ Середньорічна сума кредиторської заборгованості
Період обороту поточної кредиторської заборгованості, днів	360 (днів)/ Коефіцієнт оборотності поточної кредиторської заборгованості
Коефіцієнт оборотності поточної дебіторської заборгованості	Чистий дохід від реалізації/ Середньорічна сума поточної дебіторської заборгованості
Період обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	360 (днів)/ Коефіцієнт оборотності поточної дебіторської заборгованості
Тривалість операційного циклу, днів	Період обороту виробничих запасів + Період обороту поточної дебіторської заборгованості
Тривалість фінансового циклу, днів	Тривалість операційного циклу – Період обороту поточної кредиторської заборгованості

Додаток Н

Оцінка впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища

ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЩБ НААНУ» *

Фактор впливу	Внутрішнє середовище	Оцінка факторів у балах	Зовнішнє середовище	Оцінка факторів у балах
Ресурси	Земельні ресурси	+5	Покращення виробничої інфраструктури	+4
	Технічна база	+3,5	Розширення інвестицій	+3
Умови	Сприятливі природні та кліматичні умови	+4	Зниження попиту на продукцію	-2
Люди	Досвідчені та кваліфіковані працівники	+4	Збільшення кількості лікарів- ветеринарів	+3
Виробництво	Вирощування нових видів зернових культур	+4	Автоматизація певних процесів виробництва	+4
	Розведення нових видів тварин	+3	Розширення виду діяльності	+3
	Низька продуктивність тварин	-2		
	Невелика кількість видів тварин, що розводить підприємство	-2		
	Висока собівартість продукції тваринництва	-2		
Державна політика			Зміни в законодавстві стосовно ринку землі	-4
			Значне податкове навантаження	-3
			Підвищення цін на ресурси виробничого призначення	-3
Сума		17,5		5

**Джерело: розроблено на основі інформації наданої фахівцями сільського господарства працівниками підприємства.*

Додаток О

Методика формування планових показників звіту про сукупний дохід підприємства

Показник (плановий)	Методика розрахунку
Чистий дохід від реалізації	Чистий дохід від реалізації звітний + Середній абсолютний приріст чистого доходу від реалізації
Собівартість реалізованої продукції	Собівартість звітного періоду x (Середня сума собівартості за 2016-2018 рр./ Середня сума чистого доходу від реалізації за 2016-2018 рр.)
Валовий прибуток	Чистий дохід від реалізації плановий – Собівартість реалізованої продукції планова
Адміністративні витрати	Чистий дохід від реалізації плановий x (Середня сума адміністративних витрат за 2016-2018 рр./ Середня сума чистого доходу від реалізації за 2016-2018 рр.)
Витрати на збут	Чистий дохід від реалізації плановий x (Середня сума витрат на збут за 2016-2018 рр./ Середня сума чистого доходу від реалізації за 2016-2018 рр.)
Фінансовий результат від операційної діяльності	Валовий прибуток плановий + Інші операційні доходи планові – Адміністративні витрати планові – Витрати на збут планові – Інші операційні витрати планові
Фінансовий результат до оподаткування	Фінансовий результат від операційної діяльності плановий - Фінансові витрати планові - Інші витрати планові
Чистий прибуток	Прибуток до оподаткування плановий – Витрати (дохід) з податку на прибуток

Продовження додатку О

Методика формування планових показників балансу підприємства

Показник (плановий)	Методика розрахунку
Актив	
Основні засоби	Первісна вартість основних засобів планова – Знос основних засобів плановий
Первісна вартість основних засобів	Первісна вартість звітнього періоду – Середнє абсолютне відхилення первісної вартості основних засобів
Знос основних засобів	Первісна вартість основних засобів планова x Коефіцієнт зносу основних засобів
Довгострокові біологічні активи	Первісна вартість довгострокових біологічних активів планова – Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів планова
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	Первісна вартість довгострокових біологічних активів звітнього періоду + Середній абсолютний приріст первісної вартості довгострокових біологічних активів середній
Запаси	Період обороту запасів за звітний період x Собівартість планова/ 360 днів
Поточні біологічні активи	Період обороту поточних біологічних активів за звітний період x Собівартість планова/ 360 днів
Дебіторська заборгованість	Період обороту дебіторської заборгованості звітнього періоду x Чистий дохід від реалізації плановий/ 360 днів
Інша поточна дебіторська заборгованість	Період обороту іншої поточної дебіторської заборгованості звітнього періоду x Чистий дохід від реалізації плановий/ 360 днів
Гроші та їх еквіваленти	Період обороту грошей та їх еквівалентів звітнього періоду x Чистий дохід від реалізації плановий/ 360 днів
Пасив	
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	Період обороту кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги за звітний період x Собівартість планова/ 360 днів
Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	Період обороту кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом за звітний період x Собівартість планова/ 360 днів
Кредиторська заборгованість за розрахунками з податку на прибуток	Період обороту кредиторської заборгованості з податку на прибуток за звітний період x Собівартість планова/ 360 днів
Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	Період обороту кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці за звітний період x Собівартість планова/ 360 днів
Поточні забезпечення	Період обороту поточних забезпечень за звітний період x Собівартість планова/ 360 днів

Додаток П

Звіт про фінансові результати

ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ» станом на 01.01.2020 р.

Стаття	Сума, тис. грн.
Чистий дохід від реалізації	129 839
Собівартість реалізованої продукції	92 201
Валовий	
Прибуток	37 637
Інші операційні доходи	1 242
Адміністративні витрати	9 627
Витрати на збут	849
Інші операційні витрати	4 220
Фінансовий результат від операційної діяльності	
Прибуток	24184
Фінансові витрати	5 916
Інші витрати	919
Фінансовий результат до оподаткування	
Прибуток	17 349
Витрати (дохід) з податку	3123
Чистий фінансовий результат	
Прибуток	14 226
II. Сукупний дохід	
Сукупний дохід	8 025
III. Елементи операційних витрат	
Матеріальні затрати	89 164
Витрати на оплату праці	20 258
Відрахування на соціальні заходи	4 211
Амортизація	1 144
Інші операційні витрати	983
Разом	115 760
IV. Розрахунок показників прибутковості акцій	
Дивіденди на одну просту акцію	6 019

Додаток Р

**Балансовий план ДП «ДГ «Шевченківське» ІБКІЦБ НААНУ»
станом на 31.12.2019 р.**

АКТИВ	Сума, тис. грн.	ПАСИВ	Сума, тис. грн.
Нематеріальні активи	14 872	Зареєстрований капітал	25 989
Первісна вартість	14 872	Додатковий капітал	12 249
Основні засоби	17 912	Резервний капітал	20 763
Первісна вартість	45 475	Неоплачений капітал	-2
Знос	27 562	Всього власний капітал	58 999
Довгострокові біологічні активи	10 481	Довгострокові забезпечення	2 979
Первісна вартість	10 505	Всього довгострокові зобов'язання	2 979
Накопичена амортизація	24	Поточна кредиторська заборгованість за :	
Всього необоротні активи	43 265	товари, роботи, послуги	3 186
Запаси	22 670	розрахунки з бюджетом	5 885
Поточні біологічні активи	10 570	у тому числі з податку на прибуток	4 195
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	2 802		384
Інша поточна дебіторська заборгованість	101	Розрахунки мізістрахування	
	624	розрахунками з оплати праці	1 027
Гроші та їх еквіваленти		Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	3 322
Всього оборотні активи	36 762	Поточні забезпечення	2
		Інші поточні зобов'язання	53
		Всього поточні зобов'язання	18 054
Всього активів	80 032	Всього пасивів	80 032